Vol. 20, No.40, Autumn & Winter (2025), 25-45.

SITONE PUBLISHING

Journal of Population Association of Iran

homepage: https://www.jpaiassoc.ir/

Research Article

The Relationship Between Interactions with the Opposite Sex and Desire for Marriage: A Study of Single Men in Tehran

Marjan Rashvand Sorkhkouleh *

Assistant Professor, Department of Demography, Faculty of Social Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran.

ARTICLE INFO

Received: 11 June 2025
Accepted: 01 November 2025
Published:01 November 2025

Keywords:
Desire to marry,
Opposite-sex interaction experience,
Religiosity,
Social media use,
Trust in the opposite sex,
Desire for variety.

ABSTRACT

Over the past few decades, the age at first marriage among young people has increased, and recent evidence suggests a rise in interactions with the opposite sex among youth. Studying the desire to marry is important because any change in the desire to marry is can affect fertility behavior. The present study aimed to investigate the relationship between opposite-sex interaction experience and the desire to marry among single men in Tehran. The theoretical framework draws upon modernization theory, social action theory, social capital theory, social exchange theory, and rational choice theory. Data were collected through a survey utilizing a researcher-designed questionnaire. The statistical population consisted of single (never-married) men aged 18–49 residing across the 22 districts of Tehran. The sample size, estimated using Cochran's formula, included 384 individuals. Sampling was conducted through a combination of multistage stratified and simple random methods. Findings showed that opposite-sex interaction experience, religiosity, social media use, trust in the opposite sex, desire for variety, employment status, and age were, respectively, the strongest predictors of desire to marry among single men. A noteworthy finding was the mediating role of opposite-sex interaction experience. This variable was influenced by religiosity and social media use, while it also affected trust in the opposite sex and the desire for variety, which ultimately influenced desire for marriage. Based on the findings, it is recommended to emphasize media literacy education, enhance the economic empowerment of youth, revise approaches to religious upbringing, institutionalize spiritual beliefs and values among the younger generation, and increase awareness regarding the effects of interactions with the opposite sex on spouse selection.

Introduction

Over the past few decades, the age at first marriage among young people has steadily increased, while recent evidence indicates a growing prevalence of social interactions between young men and women. Understanding the desire to marry is crucial, as any change in this desire can significantly influence fertility patterns and family formation. This

*Corresponding author: Marjan Rashvand Sorkhkouleh. Assistant Professor, Department of Demography, Faculty of Social Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.
E-mail addresses: *m.rashvand@atu.ac.ir*
E-ISSN: 2981-1066/© 2025 Population Association of Iran, Iran. This is an open access article under the CC BY 4.0 License (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)
Cite this article:
Rashvand Sorkhkouleh, M. (2025). The relationship between interactions with the opposite sex and desire for marriage: A study of single men in Tehran. *Journal of Population Association of Iran*, *20*(40), 25-45.
http://doi.org/10.22034/jpai.2025.2063475.1415

study seeks to identify the main factors affecting single men's desire to marry and to explore its key determinants. In particular, it examines how interactions and friendships between men and women—or more precisely, the experience of interaction with the opposite sex—may shape young men's desire to marry.

Methods and Data

This study employed a cross-sectional survey design, and data were collected using a structured, researcher-designed questionnaire administered in the fall of 2024. The face validity of the questionnaire was evaluated through expert review, and Cronbach's alpha coefficient was used to assess the reliability of the scales. The statistical population consisted of never-married men aged 31 to 49 years residing in the 22 districts of Tehran. Based on Cochran's formula, the required sample size was estimated at 384 respondents. A combination of multistage stratified sampling and simple random sampling methods was applied to ensure adequate representation of the target population.

Findings

The results of bivariate analysis showed that there is a significant relationship between trust in the opposite sex and desire to marry. This means that the more trust boys have in the opposite sex, the more likely they are to get married. There is a significant relationship between the desire for diversity, the experience of interaction with the opposite sex, and the desire to marry. This means that as the desire for diversity and experience with the opposite sex increases among single boys, their desire to marry decreases. There is a significant relationship between religiosity and boys' desire to marry; as boys' religiosity increases, their desire to marry increases. There is a significant relationship between the use of social networks and the desire to marry: as single boys increase their use of platforms such as Telegram, Instagram, WhatsApp, etc., their desire to marry decreases. There is a significant relationship between age and boys' desire to marry; as boys age, their desire to marry increases. The average desire to marry is higher among employed people than among unemployed people.

To examine the simultaneous effects of all study variables and to gain a deeper understanding of the factors influencing unmarried men's Among these, experience with the opposite sex, religiosity, use of social networks, trust in the opposite sex, desire for variety, employment status, and age were, respectively, the strongest predictors of the desire to marry among single men. A noteworthy finding was the mediating role of the variable experience with the opposite sex. Specifically, this variable was influenced by religiosity and social media use. At the same time, it, in turn, affected trust in the opposite sex and desire for variety, ultimately shaping men's desire to marry.
Desire to marry, multivariate linear regression, and path analysis were employed. The findings revealed that, with the exception of education, all variables had a significant impact on participants' willingness to marry.

Discussion and Conclusion

One key finding of this study is a negative relationship between social media use and the desire to marry. As young people spend more time in cyberspace, their tendency to marry decreases. Therefore, a crucial recommendation is to promote media literacy education to help youth critically engage with online content and relationships. Another significant finding concerns employment status, which showed a positive relationship with the desire to marry: employed men were more likely to express a willingness to marry than unemployed men. This underscores the role of economic security as a prerequisite for marriage, suggesting that youth economic empowerment should be a key policy focus.

The study also identified a positive relationship between religiosity and the desire to marry. Higher levels of religious belief and practice were associated with stronger intentions to marry. Consequently, it is recommended to revisit and modernize religious education methods and to strengthen spiritual and moral values among the younger generation. In contrast, the findings revealed a negative relationship between experience with the opposite sex and the desire to marry. Greater experience in premarital relationships was associated with lower willingness to marry. Therefore, it is essential to educate and raise awareness among young people about the possible consequences of such interactions and their impact on spouse selection and long-term relationship stability. Similarly, a negative relationship was observed between the desire for variety and the desire to marry. In this regard, marriage should be

portrayed—through educational, cultural, and media initiatives—as a journey towards personal development, emotional maturity, and mutual understanding, rather than as a restriction of freedom.

Overall, the study indicates that a complex set of economic, cultural, psychological, and relational factors simultaneously shape young people's desire to marry. Addressing this issue requires comprehensive and multidimensional strategies that operate across several key domains:

- Education in schools, universities, and mass media about the consequences of interacting with the opposite sex
- Economic empowerment and job creation for youth
- Promotion of media literacy and critical engagement with digital content
- Strengthening religious, moral, and social values through innovative and appealing formats

دورهٔ ۲۰، شمارهٔ ۴۰، پاییز و زمستان ۱۴۰۴، ۴۵-۲۵.

نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران

وب‌گاه: https://www.jpaiassoc.ir/

مقاله پژوهشی

تجربه معاشرت با جنس مخالف و تمایل به ازدواج: مطالعه پسران مجرد شهر تهران

مرجان رشوند سرخکوله *

استادیار گروه جمعیت‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

اطلاعات مقاله

دریافت: ۱۴۰۴/۰۳/۲۱
پذیرش: ۱۴۰۴/۰۸/۱۰
تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۸/۱۰

واژگان کلیدی:
تمایل به ازدواج،
تجربه معاشرت با جنس مخالف،
دینداری،
استفاده از شبکه‌های اجتماعی،
اعتماد به جنس مخالف،
تمایل به تنوع‌طلبی.

چکیده

طی چند دهه اخیر، سن نخستین ازدواج بین جوانان افزایش یافته است و شواهد اخیر بر افزایش معاشرت با جنس مخالف میان جوانان دلالت می‌کند. مطالعه تمایل به ازدواج از این رو حائز اهمیت است که هرگونه تغییر در تمایل به ازدواج در امر باروری مؤثر است. پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه تجربه معاشرت با جنس مخالف با تمایل به ازدواج در شهر تهران انجام شده است. نظریه‌های نوسازی، کنش اجتماعی، سرمایه اجتماعی، تبادل اجتماعی و انتخاب عقلانی، چارچوب نظری تحقیق هستند. داده‌های مطالعه براساس پیمایش و با استفاده از پرسشنامه محقق‌ساخته جمع‌آوری شد. جامعه آماری تحقیق، پسران مجرد (هرگز ازدواج نکرده) ۳۱ـ۴۹ ساله ساکن در مناطق ۲۲گانه شهر تهران است. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران، ۳۸۴ نفر برآورد شده است. شیوه نمونه‌گیری، ترکیبی از طبقه‌بندی چندمرحله‌ای و تصادفی ساده است. یافته‌های مطالعه نشان داد متغیرهای تجربه معاشرت با جنس مخالف، دینداری، استفاده از شبکه‌های اجتماعی، اعتماد به جنس مخالف، تمایل به تنوع‌طلبی، وضعیت اشتغال و سن، به‌ترتیب قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های تمایل به ازدواج پسران مجرد هستند. نکته مهم، میانجی‌بودن متغیر تجربه معاشرت با جنس مخالف است. متغیر تجربه معاشرت با جنس مخالف از یک‌سو تحت تأثیر دو متغیر دینداری و استفاده از شبکه‌های اجتماعی است و از سویی، بر دو متغیر اعتماد به جنس مخالف و تمایل به تنوع‌طلبی، اثرگذار می‌باشد و درنهایت، بر تمایل به ازدواج پسران تأثیرگذار است. بر اساس یافته‌ها، تمرکز بر آموزش سواد رسانه‌ای، توانمندسازی اقتصادی جوانان، بازنگری در شیوه‌های تربیت دینی و نهادینه‌کردن باورها و ارزش‌های معنوی در نسل جدید، آموزش و آگاه‌سازی جوانان در خصوص پیامدهای تعامل با جنس مخالف و اثر آن بر انتخاب همسر توصیه می‌شود.

مقدمه و بیان مسئله

نهاد ازدواج در چند دهه اخیر شاهد تغییرات مهمی بوده است و کمتر کشوری در دنیا جلوه‌ای از این تغییرات را به خود ندیده است. تغییر سن در نخستین ازدواج، رشد نسبت مجردها و افزایش تجرد قطعی و تحولات ایجادشده در حوزه خانواده، از شاخص‌هایی است که تغییر در امر ازدواج را نشان می‌دهند. در پی پاسخ به علت تغییرات نهاد ازدواج، تحقیقات مختلفی انجام شده است. برخی از مطالعات به عوامل اقتصادی مانند مشکلات اقتصادی، بیکاری، نداشتن درآمد و نبود امنیت شغلی اشاره داشته‌اند (Tyagi et al,

*نویسنده مسئول: مرجان رشوند سرخکوله، استادیار گروه جمعیت‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

رایانامه: m.rashvand@atu.ac.ir

استناد به این مقاله: رشوند سرخکوله، مرجان (۱۴۰۴). تجربه معاشرت با جنس مخالف و تمایل به ازدواج: مطالعه پسران مجرد شهر تهران. *نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران*، ۲۰(۴۰)، ۴۵-۲۵. http://doi.org/10.22034/jpai.2025.2063475.1415

2022; Wahhaj, 2022; Santos & Weiss, 2016). برخی دیگر به عوامل اجتماعی مانند تحصیلات، شهرنشینی و استفاده از شبکه‌های اجتماعی و رسانه اشاره کرده‌اند (Cohen, 2018; Jones, 2010؛ رشوند سرخکوله و همکاران، ۱۴۰۲؛ رشادی و قیصریان، ۱۴۰۱). برخی، متغیرهای فرهنگی ازجمله قومیت را بر امر ازدواج مؤثر دانسته‌اند (ترابی و عابدینی، ۱۴۰۳؛ عباسی شوازی و خانی، ۱۳۸۸). نتایج این مطالعات هرچند ارزشمند است، به نظر می‌رسد تحولات در روابط دختر و پسر، نقش مهمی در تغییر تمایل به ازدواج داشته باشد. نتایج مطالعات مختلف نشان داده است تغییر تمایل به ازدواج عامل مؤثری در فرایند ازدواج و تصمیم‌گیری برای آن است (بشرپور و استیری، ۱۴۰۲؛ شکوری و همکاران، ۱۳۹۷؛ طیبی‌نیا، ۱۳۹۳).

عوامل مختلفی در تمایل به ازدواج تأثیرگذار هستند. تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر امر ازدواج انکارناپذیر است و استفاده از شبکه‌های اجتماعی نقش پررنگی در امر ازدواج و حتی نحوه انتخاب همسر دختران داشته است (رشوند سرخکوله و همکاران، ۱۴۰۲). از سویی، متغیر دینداری به شیوه‌های متعدد بر نگرش به ازدواج اثرگذار است (طیب‌نیا و همکاران، ۱۴۰۲). نکته مهم این است که متغیرهای دینداری و استفاده از شبکه‌های اجتماعی نیز بر تجربه دوستی و روابط دختر و پسر تأثیرگذار است؛ به‌گونه‌ای که دینداری با روابط دوستی دختر و پسر رابطه عکس دارد؛ درحالی‌که، بین روابط دوستی دختر و پسر با میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی رابطه مستقیم وجود دارد (رشوند سرخکوله و وجدانی، ۱۴۰۱). همچنین مطالعات نشان می‌دهد تجربه معاشرت با جنس مخالف، به‌ویژه روابط جنسی پیش از ازدواج، تمایل به ازدواج را کم می‌کند و در جوانان نگرش منفی به ازدواج ایجاد می‌کند (قنبری برزیان و همکاران، ۱۳۹۷). از پیامدهای تجربه معاشرت با جنس مخالف و تجربه دوستی، تمایل به تنوع‌طلبی و بی‌اعتمادی به جنس مخالف است (رشوند سرخکوله و وجدانی، ۱۴۰۴).

بنابراین، متغیر تجربه معاشرت با جنس مخالف از یک‌سو تحت تأثیر متغیرهای دینداری و استفاده از شبکه‌های اجتماعی می‌تواند قرار می‌گیرد و از سویی، بر اعتماد و تمایل به تنوع‌طلبی تأثیرگذار است. در تحقیق حاضر به‌دنبال این هستیم تا این رابطه و نقش میانجی‌گری تجربه معاشرت با جنس مخالف را بیازماییم. شهر تهران محیط نمونه مطالعه در این تحقیق است؛ زیرا میانگین بالایی را در نخستین سن ازدواج تجربه می‌کند؛ به‌گونه‌ای که با استفاده از روش هاینل میانگین سن در نخستین ازدواج برای پسران سی سال است.[1]

از منظر جمعیت‌شناختی، بررسی تمایل به ازدواج پسران مجرد اهمیت ویژه‌ای دارد. در فرهنگ و ساختار اجتماعی ایران، فرایند ازدواج بیشتر از سوی پسران آغاز می‌شود؛ بنابراین، کاهش تمایل آنان به ازدواج، بر میزان ازدواج در کل جامعه و به‌تبع، بر ازدواج دختران اثر مستقیم دارد. از سویی، باتوجه‌به اینکه فرزندآوری خارج از ازدواج در ایران مشروعیت حقوقی و اجتماعی ندارد، هرگونه کاهش در تمایل به ازدواج پسران به کاهش باروری منجر می‌شود. کاهش باروری که از شاخص‌های اساسی جمعیت‌شناختی است، پیامدهای گسترده‌ای برای ساختار سنی، پایداری نسل، نیروی کار آینده و حتی امنیت اجتماعی و اقتصادی کشور خواهد داشت.

افزون بر این، آمارها نشان می‌دهد سن ازدواج در پسران شهر تهران (حدود سی سال) بالاتر از میانگین کشوری است و نسبت مجردان در این کلان‌شهر درخورتوجه است. این امر نشان می‌دهد تحولات در نگرش و رفتار پسران به ازدواج یکی از عوامل مهم توضیح‌دهنده تغییرات در ساختار جمعیتی پایتخت و کشور است؛ بنابراین، مطالعه حاضر با تمرکز بر عوامل اجتماعی، فرهنگی و روان‌شناختی مؤثر بر تمایل به ازدواج پسران مجرد، نه‌تنها در شناخت روندهای جدید ازدواج اهمیت دارد، بلکه برای تبیین تغییرات باروری و طراحی سیاست‌های جمعیتی و اجتماعی کشور نیز ضرورتی دوچندان دارد.

بنابراین، در این تحقیق ما به‌دنبال این هستیم که چه عواملی در تمایل به ازدواج پسران مؤثر است و عوامل تعیین‌کننده تمایل به ازدواج پسران چیست. دوستی دختر و پسر و به‌عبارتی، تجربه معاشرت با جنس مخالف چگونه می‌تواند در تمایل به ازدواج پسران تأثیرگذار باشد.

پیشینه پژوهش

در زمینه تغییر و تحولات ازدواج مطالعات متعددی انجام شده است که در ادامه به مطالعاتی که قرابت بیشتری با این مطالعه داشته‌اند، اشاره شده است.

[1] داده‌های مناطق ۲۲گانه شهر تهران بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵، از مرکز آمار ایران دریافت، و با روش هاینل سن در نخستین ازدواج برای پسران محاسبه شد.

در مطالعات متعدد به اهمیت تحصیلات که از ابعاد نوسازی و اثرگذاری در امر ازدواج می‌باشد اشاره شده است (Gebel & Heyne, 2016; Jones, 2010؛ رشوند سرخکوله و همکاران، ۱۴۰۲؛ رشادی و قیصریان، ۱۴۰۱؛ امامی و همکاران، ۱۴۰۰؛ مولاپناه و همکاران، ۱۴۰۰). نتایج این مطالعات نشان می‌دهد ارتقای سطح تحصیلات، از عوامل مهم و اثرگذار بر امر ازدواج جوانان به‌ویژه دختران است؛ برای نمونه، جبل و هین[1] (۲۰۱۶) در مطالعه‌ای در کشور اردن نشان دادند تحصیلات در مقاطع بالاتر تا حدودی افزایش سن دختران را توجیه می‌کند؛ اما این مسئله درباره پسران صدق نمی‌کند؛ اما مطالعه‌ای که به‌طور ویژه به اثر تحصیلات بر تمایل به ازدواج بپردازد، کمتر به چشم می‌خورد.

در بسیاری از مطالعات (Tabkhi et al., 2025; Tyagi et al., 2022; Santos & Weiss, 2016؛ شهپری‌ثانی و حسینی، ۱۴۰۴؛ بگی، ۱۴۰۲) به عوامل اقتصادی و نقش آن در تغییرات ازدواج اشاره شده است. بیکاری (محمدی‌سیف و عارف، ۱۳۹۴)، نگرانی‌های اقتصادی (Tabkhi et al., 2025)، نبود امنیت شغلی (Tyagi et al., 2022)، مشکلات اقتصادی و درآمد ناکافی (Wahhaj, 2022; Santos & Weiss 2016)، اوضاع نابسامان اقتصادی (رشادی و قیصریان، ۱۴۰۱)، تمکن مالی ناکافی به‌رغم داشتن شغل و درآمد (شکوری و همکاران، ۱۳۹۷) از جمله عواملی است که بر ازدواج اثرگذار است. مطالعه تایاگی و همکاران (۲۰۲۲) نشان داد وضعیت شغلی، دسترسی به شغل و اوضاع اجتماعی ـ اقتصادی بر ازدواج مؤثر است. حسینی و همکاران (۱۳۹۸) در مطالعه‌ای دریافتند که بهبود وضعیت اشتغال مردان، می‌تواند تأثیر مستقیمی بر کاهش تأخیر ازدواج دختران داشته باشد. شکوری و همکاران (۱۳۹۷) در مقاله «عوامل مؤثر بر عدم تمایل به ازدواج در بین کارکنان مجرد ادارات شهرستان همدان» نشان دادند تمکن مالی ناکافی به‌رغم داشتن شغل و درآمد، از عوامل مؤثر بر بی‌میلی به ازدواج بین کارکنان مجرد است.

در بسیاری از مطالعات (Joulaei et al., 2023; Shahghasemi et al., 2015؛ زلقی و حسینی‌نژاد، ۱۴۰۰؛ خلج‌آبادی فراهانی، ۱۴۰۰) به تأثیر دینداری و شبکه‌های اجتماعی بر تغییرات امر ازدواج اشاره شده است. جولایی و همکاران (۲۰۲۳) در مطالعه‌ای تأثیر دین، استفاده از گوشی و فضای مجازی را بر تغییرات ازدواج نشان دادند. زلقی و حسینی‌نژاد (۱۴۰۰) در مطالعه‌ای نشان دادند رسانه و شبکه‌های اجتماعی بر نگرش به ازدواج تأثیری مستقیم دارد و متغیر میانجی دینداری، تعدیل‌کننده و اثرگذار روی این رابطه است.

مطالعه شاه‌قاسمی و همکاران (۲۰۱۵) نشان داد در دهه گذشته، رشد اینترنت به تغییرات اساسی در سبک زندگی ایرانیان منجر شده است؛ ازجمله اینکه روابط با جنس مخالف در فضای اینترنتی و شبکه‌های اجتماعی بسیار شایع شده و بررسی علل و پیامدهای این موضوع، مهم است. عباسی شوازی و دلاور (۱۳۹۸) در مطالعه‌ای دریافتند که شبکه‌های اجتماعی مجازی و رسانه‌های جمعی داخلی و خارجی رابطه معناداری با نگرش به ازدواج دارند. ادبی و همکاران (۱۳۹۴) در مطالعه‌ای دریافتند که حضور در شبکه‌های اجتماعی بر باورها و گرایش‌های پیش از ازدواج دختران تأثیر گذاشته و به‌نحو درخورتوجهی تمایل به ازدواج را میان آنان کاهش داده است.

در خصوص رابطه بین دینداری و ازدواج، مطالعات مختلف (رشوند سرخکوله، ۱۳۹۷؛ سرایی و اجاقلو، ۱۳۹۲) رابطه مستقیم و معناداری بین دینداری با ارزش ازدواج نشان داده‌اند. خلج‌آبادی فراهانی (۱۴۰۰) نیز پایبندی مذهبی را از تعیین‌کننده‌های مهم ازدواج جوانان گزارش کرده است. برزگر خضری و خدابخشی کولایی (۱۳۹۶) نیز در پژوهشی، به این نتیجه رسیده‌اند که جهت‌گیری مذهبی و خودکنترلی از عوامل مؤثر بر نگرش افراد به روابط پیش از ازدواج با جنس مخالف است.

روابط بین دختر و پسر و دوستی‌های آنان از دیگر متغیرهایی هستند که بر تغییرات ازدواج تأثیرگذار است. قنبری برزیان و همکاران (۱۳۹۷) در مطالعه‌ای نشان دادند روابط جنسی پیش از ازدواج، گرایش جوانان دانشجو را به ازدواج کم می‌کند و در آن‌ها نگرش منفی به ازدواج و تشکیل خانواده ایجاد می‌کند و عامل بی‌اعتمادی به جنس مخالف می‌شود. همچنین کاهش گرایش به ازدواج، زمینه را برای افزایش میانگین سن ازدواج و بستر را برای رسیدن به تجرد قطعی فراهم می‌کند. خلج‌آبادی فراهانی و شجاعی (۱۳۹۲) دریافتند که تجربه معاشرت پیشرفته پیش از ازدواج، از عوامل تعیین‌کننده افزایش سن ازدواج دختران است. گاقان[2] (۲۰۰۲) وجود رابطه تعدد ارتباطات پیش از ازدواج و کاهش تمایل به ازدواج در دختران را نشان داد. جونز[3] (۲۰۱۲) در تحقیق «تأخیر در ازدواج و میزان پایین باروری در سنگاپور» نشان داد از عوامل مهم تأخیر در ازدواج، فعالیت جنسی خارج از ازدواج و

[1] Gebel & Heyne
[2] Gaughan
[3] Jones

داشتن شریک جنسی در قالب شکلی جدید از روابط است. کلانی[1] (۲۰۱۶) در پژوهشی نشان داد نگرش مثبت به روابط پیش از ازدواج سن ازدواج را بالا می‌برد.

دلیل اهمیت تحقیق درباره تغییرات ازدواج این است که هرگونه تغییر در امر ازدواج مقوله باروری را تحت تأثیر قرار می‌دهد. همکا[2] و همکاران (۲۰۲۱) در تحقیقی نشان دادند افزایش حداقل سن ازدواج، پیامدهای منفی ازجمله کاهش نرخ باروری کل کشور را به‌دنبال دارد.

تأمل در تحقیقات پیشین نشان می‌دهد پژوهش‌های پراکنده‌ای درباره برخی از ابعاد مرتبط با موضوع این تحقیق صورت گرفته است؛ اما تاکنون پژوهشی که رابطه همزمان میان متغیرهای دینداری، استفاده از شبکه‌های اجتماعی، تجربه معاشرت با جنس مخالف، اعتماد به جنس مخالف و تمایل به تنوع‌طلبی را با متغیر تمایل به ازدواج و نحوه تأثیر و تأثر این متغیرها روی هم بررسی کند، انجام نشده است؛ بنابراین، ابعاد نوآورانه مطالعه مانند بررسی همزمان عوامل دینداری، شبکه‌های اجتماعی، تنوع‌طلبی، اعتماد و تجربه معاشرت با جنس مخالف در یک مدل تحلیلی، مفید خواهد بود. همچنین بیشتر مطالعات درباره ازدواج، خاص دختران بوده و کمتر مطالعه‌ای به‌طور ویژه روی پسران مجرد و آن هم تمایل پسران به ازدواج انجام شده است. از سویی، کلان‌شهر تهران که پایتخت کشور ایران است، نسبت‌های بالایی از مجردان را به خود اختصاص داده و میانگین سن ازدواج پسران در شهر تهران (سی سال) به‌طور قابل‌توجهی بالاتر از میانگین سن ازدواج پسران در کل کشور (۲۷/۴) است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵)؛ ازاین‌رو، تهران، محیط مطالعه در این پژوهش انتخاب شده است.

چارچوب نظری

برای تحلیل مدل «تمایل به ازدواج» با متغیرهایی نظیر اعتماد به جنس مخالف، تمایل به تنوع‌طلبی، معاشرت با جنس مخالف، دینداری، استفاده از شبکه‌های اجتماعی، وضعیت اشتغال و تحصیلات، می‌توان چارچوب نظری جامعی ارائه داد که ترکیبی از نظریه کنش اجتماعی، نظریه سرمایه اجتماعی، نظریه تبادل اجتماعی، نظریه نوسازی و نظریه انتخاب عقلانی باشد. این نظریه‌ها در تبیین رفتارهای میان‌فردی، تصمیم‌گیری‌های فردی و تغییرات فرهنگی و اجتماعی مؤثر بر نهاد ازدواج، بنیانی تحلیلی فراهم می‌کنند. در نظریه کنش اجتماعی وبر، رفتارهایی مانند ازدواج، از نظر کنشگر اجتماعی یک کنش معنادار است که ممکن است انگیزه‌هایی ارزشی، عاطفی، سنتی یا عقلانی در پس آن‌ها باشد (Weber, 1978). در این راستا، دینداری که یک کنش ارزشی یا سنتی است می‌تواند محرک اصلی در تمایل به ازدواج باشد؛ حال آنکه اعتماد به جنس مخالف یا معاشرت پیش از ازدواج نیز در قالب کنش عقلانی معطوف به هدف قابل‌فهم است (Kalberg, 2012).

نظریه سرمایه اجتماعی با تأکید بر نقش پیوندهای اجتماعی، اعتماد متقابل و هنجارهای اجتماعی در تسهیل همکاری و کنش جمعی، بستری فراهم می‌کند تا بتوان نقش روابط میان‌فردی و شبکه‌های اجتماعی را در تمایل به ازدواج تبیین کرد (Putnam, 2000). روابط گسترده با جنس مخالف یا حضور فعال در شبکه‌های اجتماعی مجازی، می‌تواند هم به‌مثابه سرمایه اجتماعی پیونددهنده[3] و هم پل‌زننده[4] تلقی شود که در شناخت گزینه‌های ازدواج، اعتمادسازی و تنظیم انتظارها نقش دارد (Lin, 2012). در زمینه دینداری نیز، سرمایه اجتماعی مذهبی می‌تواند هنجارهای ازدواج را تقویت کند و رفتارهای همسو با آن را مشروعیت بخشد (Smidt, 2011).

از منظر نظریه تبادل اجتماعی، افراد وارد روابطی می‌شوند که تصور می‌کنند منافعش بیشتر از هزینه‌های آن است (Homans, 1961). این دیدگاه برای تحلیل متغیر تنوع‌طلبی و تردید به ازدواج بسیار مناسب است؛ زیرا افراد ممکن است ازدواج را باتوجه‌به هزینه‌های متصورش مانند محدودیت‌های فردی، فشارهای خانوادگی یا احتمال ناکامی، نامطلوب ارزیابی کنند (Rusbult & Van Lange, 2003). درنتیجه، گزینه‌هایی مانند روابط کوتاه‌مدت، معاشرت آزاد یا تنوع در ارتباطات ممکن است از نظر فرد سودمندتر به نظر برسد. همچنین نظریه دلبستگی در روان‌شناسی اجتماعی نیز بر سبک‌های دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا تأکید دارد که از تجربه‌های اولیه در روابط عاطفی شکل می‌گیرد و بر نگرش به ازدواج و توانایی برقراری روابط پایدار اثرگذاراست (Mikulincer & Shaver, 2007; Hazan & Shaver, 1987).

[1] Kelani
[2] Hamka
[3] bonding
[4] bridging

در تبیین هویت مذهبی، جنسیتی و فردی نیز می‌توان به نظریه هویت اجتماعی رجوع کرد که بر تعلق گروهی و درونی‌سازی هنجارهای اجتماعی دلالت دارد (Tajfel & Turner, 1986). افراد متدین ممکن است از درون گروه‌های مرجع خود (مانند جماعت دینی) ارزش‌های ویژه‌ای درباره ازدواج، جنسیت و نقش‌های خانوادگی کسب کنند که به تصمیم‌گیری درباره ازدواج شکل می‌دهد (Oyserman et al., 2012). افزون بر این، نظریه نقش‌های جنسیتی نیز تبیین می‌کند که چگونه نگرش به معاشرت با جنس مخالف، اعتماد در روابط و حتی استفاده از شبکه‌های اجتماعی تحت تأثیر انتظارهای نقش‌محور زنانه و مردانه قرار دارد (Wood & Eagly, 2012).

یکی از نظریه‌های رایج و پرکاربرد در تبیین تغییرات نهاد خانواده و ازدواج، نظریه نوسازی[1] است. این نظریه با مطرح‌کردن ایده انقلاب جهانی در الگوهای خانواده، به گستره آثار فرایند نوسازی بر خانواده و الگوهای ازدواج اشاره می‌کند و بیان می‌کند این فرایند در سطوح مختلف فردی و اجتماعی، ازدواج و الگوهای آن را تحت تأثیر قرار می‌دهد. بر مبنای نظریه نوسازی، با افزایش تحصیلات، شهرنشینی و استفاده از رسانه‌ها (همچون شبکه‌های اجتماعی)، نگرش‌ها به ازدواج، جنسیت و روابط دگرگون می‌شود. افزون بر این، نظریه نوسازی با اشاره به تغییرات ارزشی ناشی از فرایند مدرنیزاسیون، افزایش تمایل به تنوع‌طلبی یا تغییر در مفهوم ازدواج را توضیح می‌دهد که موجب می‌شود تمایل به ازدواج در سنین پایین کاهش یابد (Lesthaeghe, 2010).

نظریه انتخاب عقلانی با تأکید بر حداکثرسازی منافع فردی و محاسبه هزینه ـ فایده در تصمیم‌گیری‌ها، بیان می‌کند که افراد ازلحاظ منابع اقتصادی، فرصت‌های شغلی و سبک زندگی، درباره ازدواج تصمیم‌گیری می‌کنند (Becker, 1981). این نظریه به‌ویژه در تبیین نقش متغیرهای زمینه‌ای مانند وضعیت اشتغال و تحصیلات سودمند است. باتوجه‌به مبانی و چارچوب نظری ارائه‌شده، متغیرهای مطرح‌شده و نحوه ارتباط آن‌ها و تأثیرگذاری‌شان بر تمایل به ازدواج، در شکل ۱ در قالب مدل نظری پژوهش نشان داده شده است.

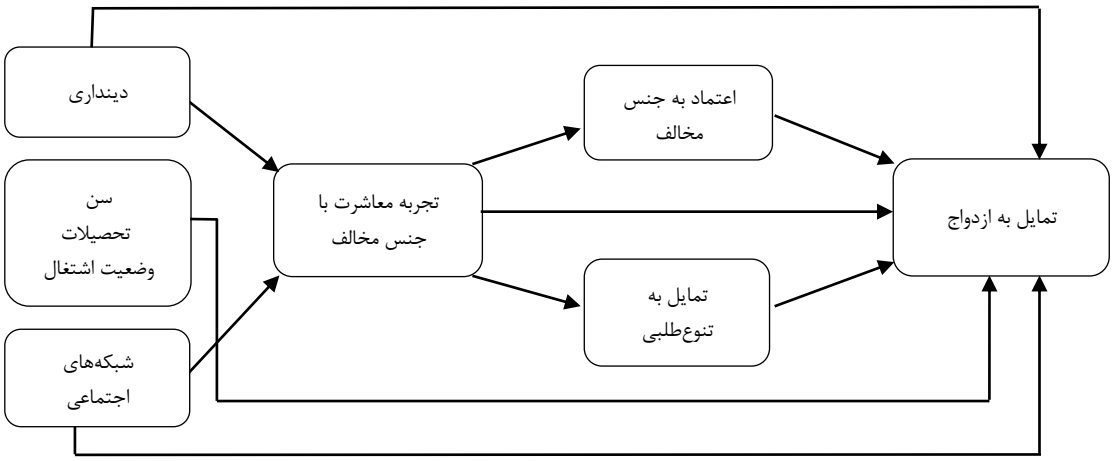

شکل ۱. مدل نظری تحقیق و ارتباط بین متغیرهای تحقیق

باتوجه به چارچوب و مدل نظری بالا، در پژوهش حاضر فرضیه‌های زیر مطرح و بررسی شده‌اند:

بین اعتماد به جنس مخالف با تمایل به ازدواج رابطه وجود دارد.

بین تمایل به تنوع‌طلبی با تمایل به ازدواج رابطه وجود دارد.

بین تجربه معاشرت با جنس مخالف با تمایل به ازدواج رابطه وجود دارد.

بین دینداری با تمایل به ازدواج رابطه وجود دارد.

بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی با تمایل به ازدواج رابطه وجود دارد.

بین متغیرهای زمینه‌ای (سن، تحصیلات و وضعیت اشتغال) با تمایل به ازدواج رابطه وجود دارد.

روش پژوهش و داده‌ها

این پژوهش در زمره تحقیقات پیمایش مقطعی بوده و به‌منظور جمع‌آوری داده‌های تحقیق، از ابزار پرسش‌نامه ساخت‌یافته استفاده شده که در پاییز سال ۱۴۰۳ انجام شده است. برای سنجش روایی پرسش‌نامه تحقیق، از روش اعتبار صوری و نظرخواهی از

[1] Modernization Theory

متخصصان استفاده شده است. همچنین به‌منظور سنجش پایایی پرسش‌نامه تحقیق، از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق، شامل پسران مجرد (هرگز ازدواج نکرده) ۳۱ـ۴۹ ساله ساکن مناطق ۲۲گانه شهر تهران است. براساس آخرین سرشماری نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵، تعداد پسران مجرد این سنی ساکن مناطق ۲۲گانه شهر تهران، ۲۲۶۰۱۰ نفر بوده است. برای به‌دست‌آوردن این رقم، ابتدا با استفاده از ضرایب اسپراگ تعداد جمعیت ۳۱-۳۴ ساله هرگز ازدواج نکرده در مناطق ۲۲گانه مشخص شد. سپس این تعداد با تعداد جمعیت هرگز ازدواج نکرده در سه گروه سنی ۳۵-۳۹ ساله، ۴۰-۴۴ ساله و ۴۵-۴۹ ساله در مناطق ۲۲گانه جمع شد. بدین‌ترتیب، تعداد پسران مجرد ۳۱-۴۹ ساله ساکن مناطق ۲۲گانه شهر تهران به دست آمد؛ بنابراین، جامعه آماری، پسران مجرد ۳۱-۴۹ ساله ساکن مناطق ۲۲گانه شهر تهران است (۲۲۶۰۱۰ نفر). علت انتخاب این بازه سنی، این است که با استفاده از روش هاینل میانگین سن ازدواج نخست برای پسران در شهر تهران سی سال است؛ بنابراین، کسانی که سی سالگی را پشت‌سر گذاشته و هنوز ازدواج نکرده‌اند، تجربه ازدواج در سنین بالاتر از میانگین شهر تهران را داشته‌اند. ۴۹ سالگی سن تجرد قطعی در نظر گرفته شده است. تعداد نمونه هدف در این پژوهش با استفاده از فرمول کوکران، ۳۸۴ نفر برآورد شد.

به‌دلیل اینکه مطالعه مناطق ۲۲گانه شهر تهران بسیار زمان‌بر و هزینه‌بر بود، به‌طور تصادفی ساده سه منطقه ۳، ۸ و ۱۶ انتخاب شد؛ منطقه ۳ منطقه توسعه‌یافته، منطقه ۸ با توسعه‌یافتگی متوسط و منطقه ۱۶ منطقه توسعه‌نیافته در نظر گرفته شده است. برای این دسته‌بندی، از مقاله «الگوی فضایی نابرابری توسعه در مناطق ۲۲گانه کلان‌شهر تهران» نوشته صادقی و زنجری (۱۳۹۶) استفاده شده است.

تعداد پسران مجرد ۳۱-۴۹ ساله ساکن در سه منطقه ۳، ۸ و ۱۶ برابر با ۳۰۲۰۱ نفر بوده است. باتوجه‌به اینکه شیوه نمونه‌گیری طبقه‌بندی چندمرحله‌ای بوده است، به تعداد جمعیت پسران مجرد در هر منطقه و در هر گروه سنی نیاز داشتیم. به‌عبارت دیگر، به تناسب جمعیت پسران مجرد در مناطق سه‌گانه، در هر منطقه تعداد نمونه در آن منطقه مشخص شد؛ به‌گونه‌ای که از کل جمعیت این سه منطقه، ۳۷/۹ درصد آنان در منطقه ۳، ۳۹/۶ درصد در منطقه ۸ و ۲۲/۵ درصد در منطقه ۱۶ قرار داشتند؛ بنابراین، از روی توزیع درصد در هر منطقه، توزیع جمعیت در آن منطقه محاسبه شد. تعداد نمونه در منطقه سه ۱۴۵ نفر، در منطقه هشت ۱۵۲ نفر و در منطقه شانزده ۸۷ نفر برآورد شد (جدول ۱).

جدول ۱. توزیع جمعیت ۳۱-۴۹ ساله پسران مجرد بر اساس مناطق منتخب شهر تهران، ۱۳۹۵

مناطق	۳۱-۳۴ ساله	۳۵-۳۹ ساله	۴۰- ساله	۴۵-۴۹ ساله	۴۴کل جمعیت	توزیع درصد	توزیع جمعیت نمونه
منطقه ۳	۶۰۲۸	۳۳۹۹	۱۳۲۸	۹۰۱	۱۱۶۵۶	۳۷/۹	۱۴۵
منطقه ۸	۶۰۲۰	۳۳۴۴	۱۴۷۵	۱۰۶۶	۱۱۹۰۵	۳۹/۶	۱۵۲
منطقه ۱۶	۳۲۵۰	۱۹۴۹	۸۷۳	۵۶۸	۶۶۴۰	۲۲/۵	۸۷
کل	۱۵۲۹۸	۸۶۹۲	۳۶۷۶	۲۵۳۵	۳۰۲۰۱	۱۰۰/۰	۳۸۴

منبع: پردازش از داده‌های سرشماری شهر تهران، ۱۳۹۵

در ادامه، از روی توزیع درصد در هر گروه سنی توزیع جمعیت نمونه در آن گروه سنی محاسبه شد؛ بدین‌ترتیب که در منطقه ۳، ۵۱/۷ درصد پسران مجرد در گروه سنی ۳۱-۳۴ ساله، ۲۹/۲ درصد در گروه سنی ۳۵-۳۹ ساله، ۱۱/۴ درصد در گروه سنی ۴۰ـ۴۴ ساله و ۷/۷ درصد پسران مجرد در گروه سنی ۴۵-۴۹ ساله قرار داشتند؛ بنابراین، از ۱۴۵ نفر نمونه منطقه ۳، ۷۵ نفر به گروه سنی ۳۱-۳۴ سال، ۴۲ نفر به گروه سنی ۳۵-۳۹ ساله، ۱۷ نفر به گروه سنی ۴۰-۴۴ ساله و ۱۱ نفر به گروه سنی ۴۵-۴۹ ساله اختصاص پیدا کرد. بدین‌ترتیب، نمونه ۱۴۵نفری ما در منطقه ۳ تکمیل شده است. به همین ترتیب، در دو منطقه دیگر نیز از روی توزیع درصد در هر گروه سنی توزیع جمعیت نمونه در آن گروه سنی محاسبه شد؛ بنابراین، نمونه ۳۸۴نفری ما در این سه منطقه تکمیل شده است (جدول ۲).

جدول ۲. توزیع نمونه تحقیق حسب گروه‌های سنی و مناطق منتخب شهر تهران، ۱۳۹۵

مناطق	۳۱-۳۴ ساله	۳۵-۳۹ ساله	۴۰-۴۴ ساله	۴۵-۴۹ ساله	کل
منطقه ۳	۷۵	۴۲	۱۷	۱۱	۱۴۵
منطقه ۸	۷۶	۴۳	۱۹	۱۴	۱۵۲
منطقه ۱۶	۴۳	۲۶	۱۱	۷	۸۷
کل	۱۹۴	۱۱۱	۴۷	۳۲	۳۸۴

منبع: پردازش از داده‌های سرشماری شهر تهران، ۱۳۹۵

پس از آموزش نکات لازم به پرسشگران برای تکمیل پرسش‌نامه‌ها، نخست چند میدان اصلی مناطق هدف (۳، ۸ و ۱۶) انتخاب شد. سپس از هر میدان اصلی، یک خیابان اصلی انتخاب، و از هر خیابان به‌طور تصادفی ساده یک کوچه انتخاب شد. سپس با مراجعه به درب منزل در صورت وجود جوان مجرد که حاضر به مصاحبه بودند، پرسش‌نامه تکمیل شد. همچنین این نکته یادآوری شد که چنانچه کوچه به انتها رسید و پرسش‌نامه‌ها کامل نشده بود، به کوچه مجاور بروند یا اگر در موقع انجام مصاحبه خانه‌ای همکاری نکرد، با خانه بعدی مصاحبه کنند.

در این پژوهش، متغیرهای دینداری، شبکه‌های اجتماعی، تجربه معاشرت با جنس مخالف، اعتماد به جنس مخالف و تمایل به تنوع‌طلبی متغیرهای مستقل شمرده می‌شوند. متغیر وابسته نیز، تمایل به ازدواج است. به‌منظور سنجش متغیر تمایل به ازدواج، از پنج گویه استفاده شده است که طیف آن به‌صورت ترتیبی از کاملاً مخالفم با کد «۱» تا کاملاً موافقم با کد «۵» است. برای به‌دست‌آوردن و سنجش متغیر تمایل به ازدواج، پنج گویه ذکر شده در جدول ۳ با یکدیگر جمع شده است. بدین‌ترتیب، متغیری در مقیاس شبه‌فاصله‌ای به دست آمده است. مقدار استانداردشده آلفای کرونباخ برای متغیر تمایل به ازدواج برابر با ۰/۸۲۹ است؛ بنابراین، گویه‌های مربوط به متغیر تمایل به ازدواج از پایایی خوبی برخوردار هستند. نمره بالاتر به معنای تمایل بیشتر به ازدواج و نمره پایین‌تر به معنای تمایل کمتر به ازدواج است (جدول ۳).

به‌منظور سنجش متغیر دینداری، از شش گویه استفاده شده است که طیف آن به‌صورت ترتیبی از خیلی کم با کد «۱» تا خیلی زیاد با کد «۵» است. برای به‌دست‌آوردن و سنجش متغیر دینداری، شش گویه بیان‌شده در جدول ۳ با یکدیگر جمع شده است. بدین‌ترتیب، متغیری در مقیاس شبه‌فاصله‌ای به دست آمده است. مقدار استانداردشده آلفای کرونباخ برای متغیر دینداری برابر با ۰/۹۱۰ است؛ بنابراین، گویه‌های مربوط به متغیر دینداری از پایایی خوبی برخوردار هستند. نمره بالاتر به معنای دینداری بیشتر و نمره پایین‌تر به معنای دینداری کمتر است (جدول ۳).

برای سنجش و بررسی تجربه معاشرت با جنس مخالف از چهار گویه استفاده شده است که طیف آن به‌صورت ترتیبی از خیلی کم با کد «۱» تا خیلی زیاد با کد «۵» است. برای به‌دست‌آوردن و سنجش متغیر تجربه معاشرت با جنس مخالف، گویه‌های آمده در جدول ۳ با یکدیگر جمع شده است. بدین‌ترتیب، متغیری در مقیاس شبه‌فاصله‌ای به دست آمده است. مقدار استانداردشده آلفای کرونباخ برای متغیر تجربه معاشرت با جنس مخالف برابر با ۰/۸۵۷ است؛ بنابراین، گویه‌های مربوط به متغیر تجربه معاشرت با جنس از پایایی خوبی برخوردار هستند. نمره بالاتر به معنای زیادبودن تجربه معاشرت با جنس مخالف و نمره پایین به معنای پایین‌بودن تجربه معاشرت با جنس مخالف است (جدول ۳).

جدول ۳. تعریف عملیاتی متغیرهای تحقیق

متغیرها	گویه‌ها	مقدار استانداردشده آلفای کرونباخ
تمایل به ازدواج	اعتقاد به بهترشدن اوضاع برای ادامه زندگی با ازدواج، ترجیح ازدواج به لذت‌بردن از دوره مجردی، ترجیح ازدواج بر ادامه تحصیل، باور به منجرشدن ازدواج به رشد بهتر، تمایل به ازدواج پیش از سی‌سالگی	۰/۸۲۹
دینداری	خواندن نمازهای یومیه، گرفتن روزه، پرداخت خمس، رعایت حجاب و پوشش مناسب، مقید به انجام غسل واجب و شرکت در مراسم‌های مذهبی	۰/۹۱۰
تجربه معاشرت با جنس مخالف	تجربه داشتن دوستی‌های مختلف، تجربه شکست عشقی، تجربه رابطه متعدد عاطفی و احساسی با جنس مخالف و تجربه داشتن رابطه جنسی با جنس مخالف	۰/۸۵۷
اعتماد به جنس مخالف	نیاز به زمان زیاد برای اعتمادکردن، دشواری اعتماد به دختران در این دوره و زمانه، سخت‌بودن یافتن دختری همراه برای زندگی مشترک به‌دلیل افزایش طلاق، بی‌اعتمادی به دختری به‌عنوان همسر به‌دلیل دوستی‌های متعدد افراد با جنس مخالف	۰/۷۹۴
تمایل به تنوع‌طلبی	تنوع در زندگی لازم است حتی در روابط دوستی، خوب‌بودن روابط متعدد و هم‌زمان عاطفی برای رشد فرد، حُسن دوستی بر ازدواج به‌دلیل موقت‌بودن آن، خیلی از دوستی‌ها بعد از مدتی دل‌زدگی می‌آورد	۰/۸۳۶
شبکه‌های اجتماعی	در شبانه‌روز چند ساعت از شبکه‌های اجتماعی مانند تلگرام، اینستاگرام، فیس‌بوک، توییتر و واتساپ استفاده می‌کنید؟	_

به‌منظور سنجش اعتماد به جنس مخالف از چهار گویه استفاده شده است که به‌صورت ترتیبی از کاملاً موافقم با کد «۱» تا کاملاً مخالفم با کد «۵» است. از جمع چهار گویه، متغیر شبه‌فاصله‌ای اعتماد به جنس مخالف ایجاد شد که نمره بالاتر به معنای اعتماد بیشتر و نمره پایین‌تر به معنای اعتماد کمتر به جنس مخالف است. همچنین برای سنجش تمایل به تنوع‌طلبی از چهار گویه استفاده شده است که به‌صورت ترتیبی از کاملاً مخالفم با کد «۱» تا کاملاً موافقم با کد «۵» است. از جمع چهار گویه، متغیر شبه‌فاصله‌ای تمایل به تنوع‌طلبی ایجاد شد که نمره بالاتر به معنای تمایل به تنوع‌طلبی بیشتر و نمره پایین‌تر به معنای تمایل به تنوع‌طلبی کمتر است. متغیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی نیز این‌گونه مورد سؤال قرار گرفت: در شبانه‌روز چند ساعت از شبکه‌های اجتماعی مانند تلگرام، اینستاگرام، فیس‌بوک، توییتر و واتساپ استفاده می‌کنید؟ بنابراین، این متغیر در مقیاس نسبی در نظر گرفته شده است (جدول ۳).

به‌منظور سنجش متغیر سن، پرسیده شد که چند سال دارید؟ متغیر تحصیلات نیز به دو صورت ترتیبی (۱ زیردیپلم و دیپلم، ۲ کاردانی، ۳ کارشناسی، ۴ کارشناسی ارشد و بالاتر)، و فاصله‌ای و با پرسش از تعداد کلاس‌هایی که فرد به‌صورت رسمی در مدارس و دانشگاه‌ها درس خوانده است، مورد پرسش قرار گرفت. وضعیت اشتغال هر فرد به‌صورت متغیر اسمی دوگزینه‌ای یا دوارزشی در نظر گرفته شده است. شاغل با کد یک و غیرشاغل با کد صفر مشخص شده است.

برای سنجش روابط دومتغیره، بین متغیر وابسته تحقیق که در مقیاس شبه‌فاصله‌ای است (تمایل به ازدواج) و متغیرهای مستقلی که در مقیاس نسبی، فاصله‌ای و شبه‌فاصله‌ای هستند (سن، تحصیلات، استفاده از شبکه‌های اجتماعی، دینداری، تجربه معاشرت با جنس مخالف، اعتماد به جنس مخالف و تمایل به تنوع‌طلبی) از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. به‌منظور سنجش روابط دومتغیره بین متغیر وابسته تحقیق و وضعیت اشتغال که در مقیاس اسمی دوگزینه‌ای است، از آزمون t با دو نمونه مستقل استفاده شده است. درنهایت، برای سنجش تحلیل چندمتغیره بین متغیر وابسته و متغیرهای مستقل، از آزمون رگرسیون خطی چندمتغیره و تحلیل مسیر استفاده شده است.

یافته‌های پژوهش

توزیع نمونه تحقیق بر حسب گروه‌های سنی حاکی از آن است که ۵۰/۶ درصد در گروه سنی ۳۱-۳۴ ساله، ۲۸/۸ درصد در گروه سنی ۳۵-۳۹ ساله، ۱۲/۲ درصد در گروه سنی ۴۰-۴۴ ساله و ۸/۴ درصد در گروه سنی ۴۵-۴۹ ساله قرار دارند. میانگین سنی نمونه تحقیق ۳۵/۵ سال است. ۱۲/۸ درصد نمونه تحقیق دارای تحصیلات زیردیپلم و دیپلم، ۱۸/۷ درصد تحصیلات کاردانی، ۴۶/۲ درصد تحصیلات کارشناسی و ۲۲/۳ درصد تحصیلات کارشناسی ارشد و بالاتر دارند؛ بنابراین، ۶۸/۵ درصد نمونه تحقیق دارای تحصیلات کارشناسی و بالاتر هستند.

در توجیه استفاده از آزمون‌های پارامتریک در این پژوهش چند نکته وجود دارد: نخست آنکه، حجم نمونه پژوهش ۳۸۴ نفر بوده که بر اساس فرمول کوکران و با روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی چندمرحله‌ای و تصادفی ساده انتخاب شده است. این حجم نمونه به‌نسبت بزرگ، حساسیت آزمون‌های پارامتریک را به انحراف احتمالی داده‌ها از توزیع نرمال کم می‌کند و اعتبار نتایج را افزایش می‌دهد. دوم آنکه، بخش عمده متغیرهای تحقیق با استفاده از گویه‌های چندگزینه‌ای در طیف لیکرت پنج‌درجه‌ای سنجیده و سپس با تجمیع آن‌ها به متغیرهای شبه‌فاصله‌ای تبدیل شده‌اند؛ این رویه در تحقیقات اجتماعی متداول است و زمینه لازم برای استفاده از آزمون‌های پارامتریک را فراهم می‌کند. علاوه‌براین، مقیاس اندازه‌گیری برخی متغیرها مانند سن، میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی (برحسب ساعت) و تحصیلات در سطح فاصله‌ای (تعداد سال‌های تحصیل) بوده است که خود با شرایط آزمون‌های پارامتریک انطباق دارد. همچنین ضرایب پایایی حاصل از آزمون آلفای کرونباخ که همگی بالاتر از ۰/۸ به دست آمده‌اند، نشان‌دهنده همسانی درونی مطلوب ابزارها و روایی مناسب متغیرهاست. ازآنجا که داده‌ها به‌صورت فردی و مستقل گردآوری شده‌اند، فرض استقلال مشاهده‌ها نیز برقرار بوده است. بر این اساس، محقق استدلال می‌کند که شرایط اصلی استفاده از آزمون‌های پارامتریک در این تحقیق مهیا بوده و به همین دلیل، از ضریب همبستگی پیرسون، آزمون t برای گروه‌های مستقل و رگرسیون چندمتغیره در تحلیل داده‌ها بهره گرفته شده است.

جدول ۴ رابطه دومتغیره بین متغیرهای مستقل تحقیق و متغیر وابسته (تمایل به ازدواج) را با استفاده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد. مطابق نتایج جدول، سطح معناداری ضریب همبستگی پیرسون بین متغیر اعتماد به جنس مخالف و تمایل به ازدواج در سطح ۰/۰۱ معنادار است. جهت رابطه مثبت است؛ بدین معنا که هرچه پسران اعتماد بیشتری به جنس مخالف

داشته باشند، تمایل آنان به ازدواج افزایش خواهد یافت. رابطه بین تمایل به تنوع‌طلبی و تمایل به ازدواج پسران در سطح ۰/۰۱ معنادار است. جهت رابطه منفی است؛ بدین معنا که با افزایش تمایل به تنوع‌طلبی بین پسران مجرد، تمایل آنان به ازدواج کاهش می‌یابد. رابطه بین تجربه معاشرت با جنس مخالف و تمایل به ازدواج پسران در سطح ۰/۰۱ معنادار است. جهت رابطه منفی است؛ بدین معنا که با افزایش تجربه معاشرت با جنس مخالف پسران مجرد، تمایل آنان به ازدواج کاهش می‌یابد (جدول ۴).

رابطه بین دینداری و تمایل به ازدواج پسران در سطح ۰/۰۱ معنادار است. جهت رابطه مثبت است؛ بدین معنا که با افزایش دینداری پسران، تمایل به ازدواج آنان افزایش می‌یابد. رابطه بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و تمایل به ازدواج پسران در سطح ۰/۰۱ معنادار است. جهت رابطه منفی است؛ بدین معنا که با افزایش استفاده از شبکه‌های اجتماعی مانند تلگرام، اینستاگرام و واتساپ بین پسران مجرد، تمایل آنان به ازدواج کاهش می‌یابد. درنهایت، رابطه بین سن و تمایل به ازدواج پسران در سطح ۰/۰۱ معنادار است. جهت رابطه مثبت است؛ بدین معنا که با افزایش سن پسران، تمایل به ازدواج آنان افزایش می‌یابد (جدول ۴).

جدول ۴. رابطه بین متغیرهای مستقل و تمایل به ازدواج پسران مجرد

متغیرهای مستقل	ضریب همبستگی پیرسون	سطح معناداری
اعتماد به جنس مخالف	۰/۶۸۳	۰/۰۰۱
تمایل به تنوع‌طلبی	-۰/۷۰۴	۰/۰۰۱
تجربه معاشرت با جنس مخالف	-۰/۷۳۱	۰/۰۰۱
دینداری	۰/۷۱۲	۰/۰۰۱
استفاده از شبکه‌های اجتماعی	-۰/۷۶۲	۰/۰۰۱
سن	۰/۳۱۵	۰/۰۱۲
تحصیلات	۰/۰۲۹	۰/۲۰۸

جدول ۵ رابطه بین متغیر وابسته و متغیر مستقل وضعیت اشتغال را با استفاده از آزمون T با دو نمونه مستقل نشان می‌دهد. نتایج آزمون t (t= ۱۴/۷۶۳ و Sig=۰/۰۰۱) بیانگر آن است که میانگین‌های دو گروه شاغل و غیرشاغل تفاوت معناداری با یکدیگر داشته و این دو گروه با سطح اطمینان ۹۹ درصد در میانگین تمایل به ازدواج تفاوت دارند. میانگین تمایل به ازدواج برای شاغلان برابر با ۵/۸۳۶۱ و میانگین تمایل به ازدواج برای غیرشاغلان برابر با ۲/۶۷۱۴ است؛ بنابراین، میانگین تمایل به ازدواج بین شاغلان بیشتر از غیرشاغلان است و اختلاف این میانگین برابر با ۳/۱۶۴۷ می‌باشد (جدول ۵).

جدول ۵. آزمون تفاوت میانگین تمایل به ازدواج بر حسب طبقات متغیر مستقل

متغیر	طبقات متغیر	میانگین تمایل به ازدواج	تفاوت میانگین	آزمون T	سطح معناداری
وضعیت اشتغال	شاغل	۵/۸۴	۳/۱۶	۱۴/۷۶۳	۰/۰۰۱
	غیرشاغل	۲/۶۷			

به‌منظور بررسی تأثیر هم‌زمان تمامی متغیرهای تحقیق و برای درک بهتر عوامل مؤثر بر تمایل به ازدواج پسران مجرد از تکنیک رگرسیون خطی چندمتغیره و تحلیل مسیر استفاده شده است. در ادامه، چهار مدل جهت تحلیل چندمتغیره آورده شده است. مدل اول رگرسیون خطی چندمتغیره است که تأثیر متغیرهای سن، تحصیلات، وضعیت اشتغال، اعتماد به جنس مخالف، تمایل به تنوع‌طلبی، تجربه معاشرت با جنس مخالف، دینداری و استفاده از شبکه‌های اجتماعی را بر متغیر تمایل به ازدواج سنجیده شده است. در مدل دوم، با استفاده از رگرسیون خطی دومتغیره تأثیر تجربه معاشرت با جنس مخالف بر متغیر اعتماد به جنس مخالف بررسی شده است. در مدل سوم، با استفاده از رگرسیون خطی دومتغیره تأثیر تجربه معاشرت با جنس مخالف بر متغیر تمایل به تنوع‌طلبی آزموده شده است و در مدل چهارم، با استفاده از رگرسیون خطی چندمتغیره تأثیر متغیرهای دینداری و استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر متغیر تجربه معاشرت با جنس مخالف، سنجیده شده است. در آخر نیز با استفاده از جمع اثر مستقیم و اثر غیرمستقیم هریک از متغیرهای تحقیق، اثر کل هر متغیر بر متغیر وابسته بررسی شده است. در ادامه، هریک از مدل‌ها تفسیر شده‌اند.[1]

در مدل اول، تأثیر متغیرهای سن، تحصیلات، وضعیت اشتغال، اعتماد به جنس مخالف، تمایل به تنوع‌طلبی، تجربه معاشرت با جنس مخالف، دینداری و استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر متغیر تمایل به ازدواج سنجیده شده است. مطابق نتایج جدول ۶،

[1] پیش‌فرض‌های رگرسیون مانند آماره دوربین واتسون و آماره تورم واریانس محاسبه شد. آماره دوربین واتسون برابر با ۲/۰۷ و آماره تورم واریانس کمتر از ۲ بود که نشان می‌دهد شدت هم خطی متغیرهای مستقل قابل‌قبول است.

به‌جز متغیر تحصیلات بین تمامی متغیرهای تحقیق با تمایل به ازدواج رابطه آماری معناداری وجود دارد. متغیرهای سن و وضعیت اشتغال رابطه معناداری با تمایل به ازدواج دارند. مقدار بتای به‌دست‌آمده برای این متغیرها مثبت است؛ بدین معنا که با افزایش سن و شاغل‌بودن پسران، تمایل به ازدواج آنان افزایش می‌یابد. متغیرهای اعتماد به جنس مخالف و دینداری رابطه معناداری با تمایل به ازدواج دارند. مقدار بتای به‌دست‌آمده برای این متغیرها مثبت است؛ بدین معنا که با افزایش اعتماد به جنس مخالف و دینداری بین پسران مجرد، تمایل به ازدواج آنان افزایش خواهد یافت (جدول ۶).

متغیرهای تمایل به تنوع‌طلبی، تجربه معاشرت با جنس مخالف و استفاده از شبکه‌های اجتماعی نیز رابطه معناداری با تمایل به ازدواج دارند. مقدار بتای به‌دست‌آمده برای این متغیرها منفی است؛ بدین معنا که با افزایش تمایل به تنوع‌طلبی، تجربه معاشرت با جنس مخالف و استفاده از شبکه‌های اجتماعی، تمایل به ازدواج پسران کاهش می‌یابد (جدول ۶).

مقدار ضریب تعیین تعدیل‌شده برابر با ۰/۵۲۴ می‌باشد و نشان‌دهنده این است که متغیرهای تحقیق توانسته‌اند حدود ۵۲/۵ درصد تغییرات متغیر وابسته (تمایل به ازدواج) را تبیین کنند. همان‌گونه که در مدل اول مشاهده می‌شود، متغیرهای اعتماد به جنس مخالف، تمایل به تنوع‌طلبی، تجربه معاشرت با جنس مخالف، استفاده از شبکه‌های اجتماعی و دینداری، به‌ترتیب، قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های تمایل به ازدواج بین پسران مجرد هستند (جدول ۶).

جدول ۶. تحلیل رگرسیونی چندمتغیره متغیرهای پژوهش با تمایل به ازدواج

مدل اول	Beta	sig
سن	۰/۲۸۶	۰/۰۲۷
تحصیلات	۰/۰۳۲	۰/۲۱۴
وضعیت اشتغال (شاغل=۱، غیرشاغل=۰)	۰/۳۱۹	۰/۰۰۱
اعتماد به جنس مخالف	۰/۶۷۴	۰/۰۰۱
تمایل به تنوع‌طلبی	-۰/۶۳۵	۰/۰۰۱
تجربه معاشرت با جنس مخالف	-۰/۶۲۱	۰/۰۰۱
دینداری	۰/۶۰۳	۰/۰۰۱
استفاده از شبکه‌های اجتماعی	-۰/۶۱۷	۰/۰۰۱
Method	Enter	
R	۰/۸۰۱	
Adjusted R Square	۰/۵۲۴	
F	۳۳/۶۴۷	
sig	۰/۰۰۱	

در ادامه، باتوجه‌به مدل نظری تحقیق و به‌منظور بررسی و آزمون مدل نظری تحقیق، مدل دوم، مدل سوم و مدل چهارم ارائه شده است. در مدل دوم، با استفاده از رگرسیون خطی دومتغیره تأثیر تجربه معاشرت با جنس مخالف بر متغیر اعتماد به جنس مخالف بررسی شده است. متغیر تجربه معاشرت با جنس مخالف رابطه معناداری با اعتماد به جنس مخالف دارد. مقدار بتای به‌دست‌آمده برای این متغیر منفی است؛ بدین معنا که با افزایش تجربه معاشرت با جنس مخالف، اعتماد پسران به جنس مخالف کاهش خواهد یافت. در مدل دوم، متغیر تجربه معاشرت با جنس مخالف به تنهایی ۳۲/۵ درصد از تغییرات متغیر وابسته (اعتماد به جنس مخالف) را تبیین می‌کند که حاکی از اهمیت بسیار متغیر تجربه معاشرت با جنس مخالف، در اعتماد پسران مجرد به جنس مخالف است (جدول ۷).

در مدل سوم، با استفاده از رگرسیون خطی دومتغیره تأثیر تجربه معاشرت با جنس مخالف بر متغیر تمایل به تنوع‌طلبی آزموده شده است. متغیر تجربه معاشرت با جنس مخالف رابطه معناداری با تمایل به تنوع‌طلبی دارد. مقدار بتای به‌دست‌آمده برای این متغیر مثبت است؛ بدین معنا که با افزایش تجربه معاشرت با جنس مخالف، تمایل به تنوع‌طلبی در پسران افزایش خواهد یافت. متغیر تجربه معاشرت با جنس مخالف به تنهایی حدود ۲۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته (تمایل به تنوع‌طلبی) را تبیین می‌کند که حاکی از اهمیت فراوان متغیر تجربه معاشرت با جنس مخالف، در تمایل به تنوع‌طلبی پسران مجرد است (جدول ۷).

در مدل آخر و مدل چهارم، با استفاده از رگرسیون خطی چندمتغیره تأثیر متغیرهای دینداری و استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر متغیر تجربه معاشرت با جنس مخالف سنجیده شده است. متغیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی رابطه معناداری با تجربه معاشرت با جنس مخالف دارد. مقدار بتای به‌دست‌آمده برای این متغیر مثبت است؛ بدین معنا که با افزایش استفاده از شبکه‌های اجتماعی، تجربه معاشرت با جنس مخالف بین پسران افزایش خواهد یافت. متغیر دینداری رابطه معناداری با تجربه معاشرت با جنس مخالف دارد. مقدار بتای به‌دست‌آمده برای این متغیر منفی است؛ بدین معنا که با افزایش دینداری، تجربه معاشرت با جنس مخالف بین پسران کاهش خواهد یافت (جدول ۷).

مقدار ضریب تعیین تعدیل‌شده در مدل چهارم برابر با ۰/۴۲۳ می‌باشد و نشان‌دهنده این است که متغیرهای استفاده از شبکه‌های اجتماعی و دینداری حدود ۴۲/۵ درصد تغییرات متغیر وابسته (تجربه معاشرت با جنس مخالف) را تبیین کنند. متغیرهای دینداری و استفاده از شبکه‌های اجتماعی، به‌ترتیب، قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های تجربه معاشرت با جنس مخالف بین پسران مجرد هستند (جدول ۷).

جدول ۷. مدل‌ها و ضرایب رگرسیونی (بتاها) مربوط به تأثیر متغیرهای مستقل تحقیق بر متغیر وابسته

	مدل دوم	Beta	Sig
تحلیل دومتغیره تجربه معاشرت با جنس مخالف با اعتماد به جنس مخالف	تجربه معاشرت با جنس مخالف	-۰/۷۳۱	۰/۰۰۱
	Method	Enter	
	R	۰/۷۳۱	
	Adjusted R Square	۰/۳۲۵	
	F	۱۸/۵۳۶	
	sig	۰/۰۰۱	
	مدل سوم	**Beta**	**Sig**
تحلیل دومتغیره تجربه معاشرت با جنس مخالف با تمایل به تنوع‌طلبی	تجربه معاشرت با جنس مخالف	۰/۶۸۷	۰/۰۰۱
	Method	Enter	
	R	۰/۶۸۷	
	Adjusted R Square	۰/۲۸۹	
	F	۱۶/۷۶۴	
	sig	۰/۰۰۱	
	مدل چهارم	**Beta**	**Sig**
تحلیل چندمتغیره استفاده از شبکه‌های اجتماعی و دینداری با تجربه معاشرت با جنس مخالف	استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۰/۶۷۹	۰/۰۰۱
	دینداری	-۰/۸۱۵	۰/۰۰۱
	Method	Enter	
	R	۰/۷۶۸	
	Adjusted R Square	۰/۴۲۳	
	F	۲۴/۵۲۷	
	sig	۰/۰۰۱	

جدول ۸. جمع آثار متغیرهای مستقل تحقیق بر تمایل به ازدواج

متغیر	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	کل اثر
اعتماد به جنس مخالف	۰/۶۷۴	-	۰/۶۷۴
تمایل به تنوع‌طلبی	-۰/۶۳۵	-	-۰/۶۳۵
تجربه معاشرت با جنس مخالف	-۰/۶۲۱	تجربه معاشرت با جنس مخالف← اعتماد به جنس مخالف (-۰/۷۳۱) اعتماد به جنس مخالف← تمایل به ازدواج (۰/۶۷۴) تجربه معاشرت با جنس مخالف← تمایل به تنوع‌طلبی (۰/۶۸۷) تمایل به تنوع‌طلبی← تمایل به ازدواج (-۰/۶۳۵) کل اثر غیرمستقیم: (-۰/۷۳۱)× (۰/۶۷۴) × (۰/۶۸۷)× (-۰/۶۳۵)= (۰/۲۱۵)	-۰/۸۳۶
دینداری	۰/۶۰۳	دینداری← تجربه معاشرت با جنس مخالف (-۰/۸۱۵) تجربه معاشرت با جنس مخالف← اعتماد به جنس مخالف (-۰/۷۳۱) اعتماد به جنس مخالف← تمایل به ازدواج (۰/۶۷۴) دینداری← تجربه معاشرت با جنس مخالف (-۰/۸۱۵) تجربه معاشرت با جنس مخالف← تمایل به تنوع‌طلبی (۰/۶۸۷) تمایل به تنوع‌طلبی← تمایل به ازدواج (-۰/۶۳۵) کل اثر غیرمستقیم: (-۰/۸۱۵)× (-۰/۷۳۱)× (۰/۶۷۴) × (-۰/۸۱۵)× (۰/۶۸۷)× (-۰/۶۳۵)= (۰/۱۴۳)	۰/۷۴۶
استفاده از شبکه‌های اجتماعی	-۰/۶۱۷	استفاده از شبکه‌های اجتماعی← تجربه معاشرت با جنس مخالف (۰/۶۷۹) تجربه معاشرت با جنس مخالف← اعتماد به جنس مخالف (-۰/۷۳۱) اعتماد به جنس مخالف← تمایل به ازدواج (۰/۶۷۴) استفاده از شبکه‌های اجتماعی← تجربه معاشرت با جنس مخالف (۰/۶۷۹) تجربه معاشرت با جنس مخالف← تمایل به تنوع‌طلبی (۰/۶۸۷) تمایل به تنوع‌طلبی← تمایل به ازدواج (-۰/۶۳۵) کل اثر غیرمستقیم: (۰/۶۷۹)× (-۰/۷۳۱)× (۰/۶۷۴) × (۰/۶۷۹)× (۰/۶۸۷)× (-۰/۶۳۵)= (۰/۰۹۹)	-۰/۷۱۶
سن	۰/۲۸۶	-	۰/۲۸۶
وضعیت اشتغال	۰/۳۱۹	-	۰/۳۱۹

جدول ۸ مجموع آثار متغیرهای مستقل معنادار را در مدل تحلیل مسیر پژوهش نشان می‌دهد. مطابق یافته‌ها، به‌جز متغیر تحصیلات، تمامی متغیرهای تحقیق بر تمایل به ازدواج پسران اثرگذار بودند. نکته مهم، اثرگذاری درخورتوجه متغیر تجربه معاشرت با جنس مخالف و واسطه بودن آن، بر تمایل به ازدواج پسران مورد مطالعه است. به بیان دیگر، متغیر تجربه معاشرت با جنس مخالف

از یک‌سو تحت تأثیر دو متغیر دینداری و استفاده از شبکه‌های اجتماعی بوده و از آنان تأثیر می‌پذیرد و از سویی، بر دو متغیر اعتماد به جنس مخالف و تمایل به تنوع‌طلبی، اثرگذار بوده و درنهایت، بر تمایل به ازدواج پسران تأثیرگذار است. این موضوع در شکل ۲ نیز به‌صورت دیاگرام مسیر نشان داده شده است.

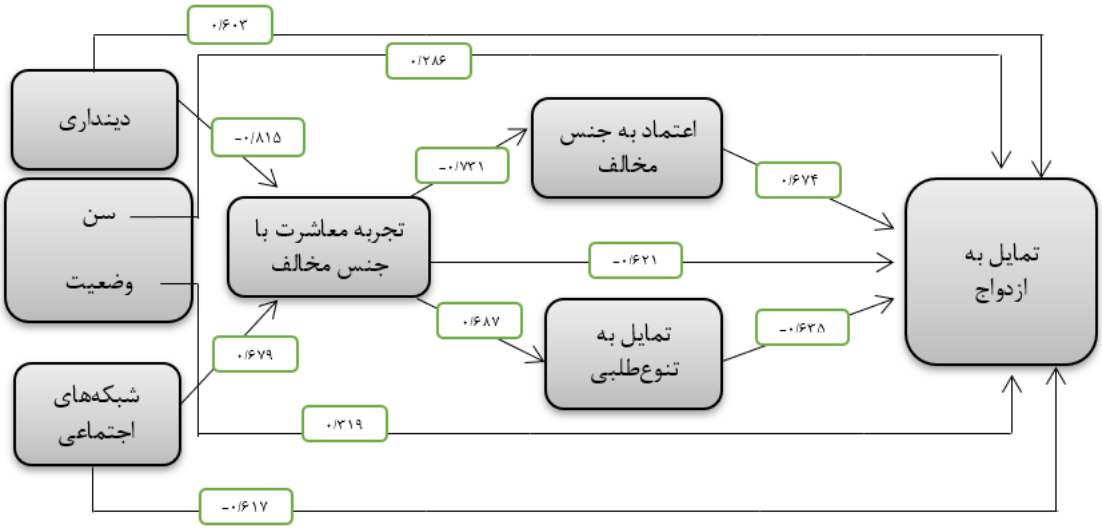

شکل ۲. مدل تحلیل مسیر ارتباط بین متغیرهای تحقیق

منبع: یافته‌های تحقیق

بحث و نتیجه‌گیری

تحولات نگرشی و ارزشی که در حوزه ازدواج رخ داده است، می‌تواند نقش مهمی در تغییر تمایل به ازدواج داشته باشد. در همین راستا، پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه تجربه معاشرت با جنس مخالف با تمایل به ازدواج در شهر تهران انجام شده است.

طبق یافته‌ها، بین وضعیت اشتغال پسران با تمایل به ازدواج رابطه معنادار وجود داشت؛ به‌گونه‌ای که افراد غیرشاغل، تمایل کمتری به ازدواج داشتند. این یافته، همسو با بسیاری از مطالعات (Tyagi et al, 2022؛ بگی، ۱۴۰۲؛ رشادی و قیصریان، ۱۴۰۱؛ الهی‌چورن و همکاران، ۱۴۰۱؛ مولاپناه و همکاران، ۱۴۰۰؛ ترابی و شمس قهفرخی، ۱۴۰۰) است. نظریه انتخاب عقلانی نیز با تأکید بر حداکثرسازی منافع فردی و محاسبه هزینه ـ فایده در تصمیم‌گیری‌ها، بیان می‌کند که افراد ازلحاظ منابع اقتصادی، فرصت‌های شغلی و سبک زندگی، درباره ازدواج تصمیم می‌گیرند. به‌طبع، زمانی افراد به ازدواج اقدام می‌کنند که بتوانند از پس هزینه‌های زندگی مشترک بربیایند و این امر زمانی تحقق می‌یابد که فرد شغل و پس‌اندازی داشته باشد؛ در غیر این‌صورت، تمایل به ازدواج کاهش خواهد یافت.

از دیگر یافته‌های تحقیق، وجود رابطه معنادار بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و تمایل به ازدواج بود؛ بدین معنا که با افزایش استفاده از شبکه‌های اجتماعی، تمایل به ازدواج بین پسران کاهش می‌یابد. این یافته، همسو با مطالعات مختلف (زلقی و حسینی‌نژاد، ۱۴۰۰؛ رشوند سرخکوله و وجدانی، ۱۳۹۹؛ عباسی‌شوازی و دلاور، ۱۳۹۸) است. ادبی و همکاران (۱۳۹۴) بر نقش کلیدی شبکه‌های اجتماعی مجازی بر گرایش‌ها و باورهای پیش از ازدواج تأکید کردند و اذعان داشتند که حضور در شبکه‌های اجتماعی بر باورها و گرایش‌های پیش از ازدواج دختران تأثیر گذاشته و به‌نحو درخورتوجهی گرایش و تمایل به ازدواج را میان آنان کاهش داده است. بر مبنای نظریه نوسازی، استفاده از رسانه‌هایی مانند شبکه‌های اجتماعی، نگرش به ازدواج را دگرگون می‌کند.

از دیگر یافته‌های تحقیق، وجود رابطه معنادار بین دینداری و تمایل به ازدواج بود؛ بدین معنا که با افزایش دینداری، تمایل به ازدواج بین پسران افزایش می‌یابد. این یافته، همسو با مطالعات مختلف (طیب‌نیا و همکاران، ۱۴۰۲؛ رشوند سرخکوله، ۱۳۹۷؛ سرایی و اجاقلو، ۱۳۹۲) است. خلج‌آبادی فراهانی (۱۴۰۰) پایبندی مذهبی را از تعیین‌کننده‌های مهم ازدواج برای جوانان بیان کرده است. مطابق نظریه کنش اجتماعی، دینداری یک کنش ارزشی یا سنتی است که می‌تواند محرک اصلی در تمایل به ازدواج باشد. همچنین مطابق نظریه سرمایه اجتماعی، سرمایه اجتماعی مذهبی می‌تواند هنجارهای ازدواج را تقویت کند و رفتارهای همسو با آن را مشروعیت بخشد.

ازجمله یافته‌های تحقیق، تأثیر دو متغیر دینداری و استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر تجربه معاشرت با جنس مخالف است؛ به‌نحوی که با افزایش دینداری، تجربه معاشرت با جنس مخالف کاهش و با افزایش استفاده از شبکه‌های اجتماعی، تجربه معاشرت با جنس مخالف افزایش می‌یابد. مطالعه برزگر خضری و خدابخشی کولایی (۱۳۹۶) نیز نشان داد که جهت‌گیری مذهبی و خودکنترلی از عوامل مؤثر بر نگرش افراد به روابط پیش از ازدواج با جنس مخالف است. مطالعه رشوند سرخکوله و وجدانی (۱۴۰۱) نشان داد که مهم‌ترین متغیرهای تأثیرگذار بر نگرش دختران به روابط دوستی دختر و پسر به‌ترتیب اهمیت، متغیرهای دینداری، میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی و میزان استفاده از ماهواره است.

از دیگر یافته‌های تحقیق، وجود رابطه معنادار بین تجربه معاشرت با جنس مخالف و تمایل به ازدواج بود؛ بدین معنا که با افزایش تجربه معاشرت با جنس مخالف، تمایل به ازدواج بین پسران کاهش می‌یابد. این یافته، همسو با مطالعات مختلف (Gaughan, 2002؛ قنبری برزیان و همکاران، ۱۳۹۷؛ خلج‌آبادی فراهانی و شجاعی، ۱۳۹۲) است. مطالعه گاگان (۲۰۰۲) نشان داد بین تعدد ارتباطات پیش از ازدواج و کاهش تمایل به ازدواج در دختران رابطه وجود دارد. بر اساس نظریه تبادل اجتماعی، افراد وارد روابطی می‌شوند که تصور می‌کنند منافعش بیشتر از هزینه‌های آن است. گزینه‌هایی مانند روابط کوتاه‌مدت و تجربه معاشرت با جنس مخالف ممکن است از نظر فرد سودمندتر به نظر برسد. همچنین بر مبنای نظریه دلبستگی، تجربه‌های پیشین در روابط همچون معاشرت با جنس مخالف، بر سبک دلبستگی و تمایل به روابط پایدار مانند ازدواج تأثیر دارد.

کاهش اعتماد به جنس مخالف و افزایش تنوع‌طلبی از پیامدهای تجربه معاشرت با جنس مخالف در این تحقیق بود. بدین صورت که با افزایش تجربه معاشرت با جنس مخالف، اعتماد پسران به جنس مخالف کاهش و تمایل به تنوع‌طلبی بین پسران افزایش خواهد یافت. رشوند سرخکوله و وجدانی (۱۴۰۴) در مطالعه‌ای در زمینه رابطه تجربه دوستی پیش از ازدواج با نگرش به طلاق، نشان دادند که متغیر تجربه دوستی علاوه‌بر تأثیر مستقیمی که بر نگرش مثبت به طلاق دارد، به‌طور غیرمستقیم و از راه تأثیر بر متغیرهای بی‌اعتمادی و تمایل به تنوع‌طلبی، در نگرش مثبت به طلاق بسیار اثرگذار است؛ بنابراین، در این مطالعه نیز بی‌اعتمادی و تمایل به تنوع‌طلبی از پیامدهای تجربه دوستی ذکر شده است.

از دیگر یافته‌های تحقیق، وجود رابطه معنادار بین تمایل به تنوع‌طلبی با تمایل به ازدواج بود. بدین معنا که با افزایش تمایل به تنوع‌طلبی، تمایل به ازدواج بین پسران کاهش می‌یابد. محرمی و همکاران (۱۳۹۸) یکی از دلایل تأخیر سن ازدواج دختران را تنوع‌طلبی مردان ذکر کرده‌اند. براساس نظریه تبادل اجتماعی، افراد وارد روابطی می‌شوند که تصور می‌کنند منافع آن بیشتر از هزینه‌هایش است. این دیدگاه برای تحلیل متغیر تنوع‌طلبی مناسب است؛ زیرا افراد ممکن است ازدواج را باتوجه‌به هزینه‌های متصورش مانند محدودیت‌های فردی، فشارهای خانوادگی یا احتمال ناکامی، نامطلوب ارزیابی کنند. درنتیجه، گزینه‌هایی مانند روابط کوتاه‌مدت، معاشرت با جنس مخالف و تجربه دوستی‌های متعدد یا تنوع در ارتباطات ممکن است از نظر فرد سودمندتر به نظر برسد.

از دیگر یافته‌های تحقیق، وجود رابطه معنادار بین اعتماد به جنس مخالف با تمایل به ازدواج بود؛ بدین معنا که با افزایش اعتماد به جنس مخالف، تمایل به ازدواج بین پسران افزایش می‌یابد. ریاحی و خیاطان (۱۳۹۷) نشان دادند که رغبت به ازدواج با اعتماد در روابط بین‌فردی و نگرش به ارتباط پیش از ازدواج در جوانان مجرد رابطه مثبت معناداری دارد. بر مبنای نظریه سرمایه اجتماعی، اعتماد به جنس مخالف و روابط بین‌فردی که جزو سرمایه اجتماعی هستند در تصمیم‌گیری‌های مهم مانند ازدواج نقش دارند. همچنین بر اساس نظریه نقش‌های جنسیتی، استفاده از شبکه‌های اجتماعی، معاشرت با جنس مخالف، اعتماد به جنس مخالف و درنهایت، نگرش و تمایل به ازدواج، همگی تحت تأثیر انتظارهای اجتماعی از نقش‌های زنانه و مردانه هستند.

درمجموع، این تحقیق نشان داد متغیرهای سن، وضعیت اشتغال، دینداری، استفاده از شبکه‌های اجتماعی، تجربه معاشرت با جنس مخالف، اعتماد به جنس مخالف و تمایل به تنوع‌طلبی، رابطه معناداری با تمایل به ازدواج دارند. متغیرهای دینداری و استفاده از شبکه‌های اجتماعی علاوه‌بر تأثیر مستقیمی که بر تمایل به ازدواج دارند، به‌طور غیرمستقیم و از راه تأثیر بر متغیر تجربه معاشرت با جنس مخالف، در تمایل به ازدواج بسیار اثرگذار هستند. همچنین متغیر تجربه معاشرت با جنس مخالف علاوه‌بر تأثیر مستقیم بر تمایل به ازدواج، به‌طور غیرمستقیم و از راه تأثیر بر متغیرهای اعتماد به جنس مخالف و تمایل به تنوع‌طلبی، در تمایل به ازدواج بسیار اثرگذار است. درنهایت، از راه تحلیل مسیر مشخص شد که متغیرهای تجربه معاشرت با جنس مخالف، دینداری، استفاده از شبکه‌های اجتماعی، اعتماد به جنس مخالف، تمایل به تنوع‌طلبی، وضعیت اشتغال و سن، به‌ترتیب، بیشترین اثرگذاری را بر تمایل به ازدواج پسران داشته‌اند.

یکی از یافته‌های پژوهش، رابطه میان میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی و تمایل به ازدواج است؛ بدین معنا که با افزایش حضور جوانان در فضای مجازی، گرایش آنان به ازدواج کاهش می‌یابد. این امر می‌تواند ناشی از شکل‌گیری روابط سطحی، مقایسه‌های نادرست و تضعیف اعتماد به جنس مخالف باشد. بر این اساس، راهکار مناسب، تمرکز بر آموزش سواد رسانه‌ای است. لازم است از راه برنامه‌های آموزشی در مدارس، دانشگاه‌ها و رسانه‌های جمعی، جوانان با پیامدهای روانی و اجتماعی استفاده نادرست از شبکه‌های اجتماعی آشنا شوند. همچنین باید تولید و ترویج محتوای مثبت در فضای مجازی گسترش یابد؛ محتواهایی که روابط سالم و ازدواج درست را تقویت کنند.

از دیگر یافته‌ها، رابطه بین اشتغال و تمایل به ازدواج بود؛ به این معنا که افراد شاغل بیش از افراد بیکار به ازدواج تمایل دارند. این نتیجه تأیید می‌کند که از عوامل بازدارنده ازدواج، مشکلات اقتصادی و نبود امنیت مالی است؛ بنابراین، راهکار پیشنهادی، تمرکز بر توانمندسازی اقتصادی جوانان است. دولت و نهادهای اجتماعی می‌توانند با ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار، حمایت از کارآفرینی جوانان، تسهیل وام‌های اشتغال و توسعه مهارت‌های بازار کار در دانشگاه‌ها و هنرستان‌ها، زمینه اقتصادی لازم برای ازدواج را فراهم آورند. پژوهش حاضر نشان داد میان سطح دینداری و تمایل به ازدواج رابطه مثبت وجود دارد؛ بدین معنا که با افزایش باورهای دینی و پایبندی مذهبی، تمایل جوانان به ازدواج نیز افزایش می‌یابد. بر این اساس، راهکار مؤثر، بازنگری در شیوه‌های تربیت دینی و نهادینه‌کردن باورها و ارزش‌های معنوی در نسل جدید است. لازم است برنامه‌های تربیتی و فرهنگی به‌گونه‌ای طراحی شوند که مفاهیم دینی را به زبان امروزی و با تأکید بر کارکردهای اجتماعی و روان‌شناختی آن‌ها ارائه دهند. تولید محتواهای معنوی جذاب در قالب پادکست، فیلم کوتاه یا گفت‌وگوهای تعاملی در فضای مجازی، می‌تواند نسل جوان را با فلسفه ازدواج در دین و اخلاق آشنا کند.

یافته‌های تحقیق نشان داد میان تجربه معاشرت با جنس مخالف و تمایل به ازدواج رابطه منفی وجود دارد؛ یعنی هرچه تجربه روابط پیش از ازدواج بیشتر باشد، تمایل فرد به ازدواج کاهش می‌یابد. این امر ممکن است به‌دلیل کاهش اعتماد، افزایش تنوع‌طلبی یا ترس از تعهد باشد. در این راستا، راهکار پیشنهادی، تمرکز بر آموزش و آگاه‌سازی جوانان درباره پیامدهای تعامل با جنس مخالف و اثر آن بر انتخاب همسر ضروری است. ایجاد مراکز مشاوره جوانان در دانشگاه‌ها و فرهنگسراها می‌تواند به تسهیل ازدواج و سوق دادن جوانان به‌سمت آن به جای ادامه دوستی‌ها کمک کند.

طبق نتایج، میان تمایل به تنوع‌طلبی و تمایل به ازدواج رابطه منفی وجود دارد. در این زمینه اقدام‌های پیشگیرانه اهمیت زیادی دارد. بر این اساس، ازدواج باید در برنامه‌های آموزشی، رسانه‌ای و فرهنگی، مسیری برای رشد، یادگیری و بلوغ عاطفی معرفی شود. همچنین باید از راه آموزش‌های روان‌شناختی، به جوانان درک درستی از نیازهای عاطفی و هیجانی‌شان داده شود تا هیجان‌طلبی به تصمیم‌های ناپایدار منجر نشود. تقویت برنامه‌های خودشناسی و گفت‌وگوهای گروهی در فضای دانشگاهی و فرهنگی نیز می‌تواند در کاهش تمایل به روابط سطحی و افزایش ثبات فکری نسبت به ازدواج مؤثر باشد.

درنهایت، یافته‌های کلی پژوهش بیانگر آن است که مجموعه‌ای از عوامل اقتصادی، فرهنگی، روان‌شناختی و ارتباطی به‌صورت هم‌زمان بر تمایل جوانان به ازدواج اثرگذارند؛ ازاین‌رو، راهکار کلان، طراحی برنامه‌های جامع چندبُعدی است که هم‌زمان چند محور اصلی را پوشش دهد که دربرگیرنده این موارد باشد: ۱. آموزش در مدارس، دانشگاه‌ها و رسانه‌های جمعی درباره پیامدهای تعامل با جنس مخالف؛ ۲. توانمندسازی اقتصادی جوانان (اشتغال و حمایت مالی)؛ ۳. ارتقای سواد رسانه‌ای؛ ۴. تقویت باورهای دینی، اخلاقی و اجتماعی در قالب‌های مدرن و جذاب.

در سطح پژوهشی، توصیه می‌شود تحقیقات آینده، با نمونه‌های بزرگ‌تر و متنوع‌تر جغرافیایی و فرهنگی انجام شود تا نتایج تعمیم‌پذیرتر شوند. همچنین بررسی آثار تعامل متغیرهای روان‌شناختی، اجتماعی و فرهنگی به‌صورت طولی می‌تواند درک عمیق‌تری از عوامل مؤثر بر تمایل به ازدواج ارائه دهد. این مسیر پژوهشی می‌تواند برای تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های حمایتی ازدواج جوانان مفید باشد.

تعارض منافع

نویسنده هیچ‌گونه تعارض منافعی با شخص یا سازمانی ندارد.

منابع

ادبی، نعیمه؛ بیگدلی، ایمان‌الله؛ اصغری ابراهیم‌آباد، محمدجواد (۱۳۹۴). تأثیر عضویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر گرایش‌ها و باورهای پیش از ازدواج: پژوهش

کیفی. *مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، ۵(۳)، ۱۰۶-۹۳. https://fcp.uok.ac.ir/article_42711.html

امامی، عادله؛ عسکری‌ندوشن، عباس؛ ترکاشوند مرادآبادی، محمد؛ ترابی، فاطمه (۱۴۰۰). تأخیر ازدواج در ایران: تحلیل تفاوت‌های شهرستانی در الگوهای تجرد مردان و زنان ایرانی. *مطالعات جمعیتی*، ۷(۱)، ۶۵-۳۵. https://jips.nipr.ac.ir/article_144524.html

برزگر خضری، رسول؛ خدابخشی کولایی، آناهیتا (۱۳۹۶). رابطه‌ی خودکنترلی و جهت‌گیری مذهبی با نگرش به روابط قبل از ازدواج در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد رباط‌کریم. *پژوهش در دین و سلامت*، ۳(۴)، ۲۰-۷. https://www.magiran.com/p1741008

بشرپور، سجاد؛ استیری، سپیده (۱۴۰۲). پیش‌بینی آمادگی ازدواج بر اساس مدل هویت، صمیمیت، تمایل به ازدواج و خوش‌بینی. *خانواده‌پژوهی*، ۱۹(۴)، ۵۶۶-۵۵۳. https://doi.org/10.48308/JFR.19.4.553

بگی، میلاد (۱۴۰۲). دلایل و تعیین‌کننده‌های تأخیر ازدواج در ایران. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۳۴(۸۹)، ۵۰-۳۱. https://doi.org/10.22108/jas.2022.134561.2312

ترابی، فاطمه؛ عابدینی، زهرا (۱۴۰۳). قومیت و نحوه انتخاب همسر در ایران. *نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران*، ۱۹(۳۷)، ۱۰۱ـ۱۳۱. https://doi.org/10.22034/jpai.2024.2017893.1317

حسینی، حاتم؛ صادقی، رسول؛ رضایی، اردشیر (۱۳۹۸). عوامل مؤثر بر تأخیر ازدواج دختران در شهرستان‌های ایران. *توسعه محلی (روستایی- شهری)*، ۱۱(۱)، ۱۴۷- ۱۷۲. https://doi.org/10.22059/JRD.2019.74459

خلج‌آبادی فراهانی، فریده (۱۴۰۰). اهمیت ازدواج و تعیین‌کننده‌های آن با تأکید بر نقش نگرش و تجربه جنسی قبل از ازدواج در دختران دانشجو در تهران. *مطالعات جمعیتی*، ۷(۱)، ۳۴-۳. https://doi.org/10.22034/jips.2021.243444.1075

خلج‌آبادی فراهانی، فریده؛ شجاعی، جواد (۱۳۹۲). نگرش دانشجویان دانشگاه‌های تهران نسبت به تأثیر معاشرت با جنس مخالف قبل از ازدواج در رضایت زناشویی. *مطالعات راهبردی زنان*، ۱۶(۶۱)، ۱۸۸-۱۴۹ https://www.jwss.ir/article_12153.html

رشادی، منوچهر؛ قیصریان، احسان (۱۴۰۱). مطالعه‌ی پدیده‌ی تأخیر سن ازدواج در بین جوانان استان ایلام. *مطالعات توسعه‌ی اجتماعی-فرهنگی*، ۱۱(۲)، ۱۱۸-۹۱. http://journals.sabz.ac.ir/scds/article-1-1542-fa.html

رشوند سرخکوله، مرجان (۱۳۹۷). *متمایزکننده‌های وضعیت ازدواج در میان زنان شهر تهران* [رسالهٔ دکتری]. دانشگاه تهران، تهران، ایران.

رشوند سرخکوله، مرجان؛ وجدانی، فاطمه (۱۳۹۹). مطالعهٔ رابطهٔ فردگرایی و برابری جنسیتی با ارزش ازدواج (مورد مطالعه: دختران ازدواج‌نکردهٔ ۲۰ تا ۳۴ سالهٔ شهر تهران). *علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد*، ۱۷(۲)، ۱۶۱-۱۲۵. https://doi.org/10.22067/social.2021.69223.1017

رشوند سرخکوله، مرجان؛ وجدانی، فاطمه (۱۴۰۱). تأثیر مصرف فرهنگی بر نگرش دختران به روابط دوستی دختر و پسر. *زن در توسعه و سیاست*، ۲۰(۴)، ۶۳۳-۶۶۲. https://doi.org/10.22059/jwdp.2022.340766.1008186

رشوند سرخکوله، مرجان؛ وجدانی، فاطمه (۱۴۰۴). رابطه تجربه دوستی قبل از ازدواج با نگرش به طلاق: مطالعه زنان متاهل شهر تهران. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۳۶(۴)، ۴۶-۲۳. https://doi.org/10.22108/JAS.2025.143798.2595

رشوند سرخکوله، مرجان؛ وجدانی، فاطمه؛ لاریجانی، مهسا (۱۴۰۲). نگرش به نحوه انتخاب همسر در میان دختران دانشجو و عوامل مرتبط با آن. *نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران*، ۱۸(۳۶)، ۵۰-۹ http://doi.org/10.22034/jpai.2024.2019787.1322

ریاحی، مهشید؛ خیاطان، فلور (۱۳۹۷). رابطه بین نگرش به والدین، اعتماد در روابط بین فردی و نگرش به ارتباط قبل از ازدواج با رغبت به ازدواج در جوانان مجرد شهر اصفهان. *مطالعات زن و خانواده*، ۶(۱)، ۹۲-۶۹. http://doi.org/10.22051/JWFS.2017.12691.1293

زلقی، سودابه؛ حسینی‌نژاد، سیده عاطفه (۱۴۰۰). بررسی تأثیر رسانه و شبکه‌های اجتماعی بر نگرش نسبت به ازدواج یا میانجیگری متغیر دینداری. *مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی*، ۷(۱)، ۵۸۷-۵۷۳. https://www.noormags.ir/view/fa/magazine/number/127816

سرایی، حسن؛ اجاقلو، سجاد (۱۳۹۲). مطالعه نسلی تغییر ارزش ازدواج در ایران مطالعه موردی: زنان شهر زنجان. *مطالعات توسعه اجتماعی ایران*، ۵(۴)، ۴۱-۱۹. https://sanad.iau.ir/Journal/jisds/Article/821501

شکوری، اعظم نقدی؛ اسدالله امامعلی‌زاده، حسین؛ رحیمی، زهرا (۱۳۹۷). عوامل مؤثر بر عدم تمایل به ازدواج در بین کارکنان مجرد ادارات شهرستان همدان. *مطالعات راهبردی ورزش و جوانان*، ۱۷(۴۱)، ۷۲-۴۹. https://www.magiran.com/p1959326

شهپری ثانی، داود؛ حسینی، محمدرضا (۱۴۰۴). مسئلهٔ اجتماعی افزایش سن ازدواج در ایران: عوامل و زمینه‌ها (مورد مطالعه: شهرستان بروجرد). *مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران*، ۱۴(۱)، ۱۶۰-۱۳۹. https://doi.org/10.22059/jisr.2025.378385.1519

صادقی، رسول؛ زنجری، نسیبه (۱۳۹۶). الگوی فضایی نابرابری توسعه در مناطق ۲۲گانه کلان‌شهر تهران. *رفاه اجتماعی*، ۱۷(۶۶)، ۱۸۴-۱۴۹. http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-3026-fa.html

طیب‌نیا، محمدصالح؛ کاردوانی، راحله؛ یراقی، سعیده (۱۴۰۲). گونه شناسی کیفی نگرش به ازدواج در میان دانشجویان مجرد دانشگاه‌های اصفهان. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۳۴(۲)، ۱۲۲-۱۰۱. http://doi.org/10.22108/JAS.2023.136080.2347

طیبی‌نیا، موسی (۱۳۹۳). میزان تمایل جوانان به ازدواج و شناسایی موانع و مشکلات آن. *جامعه‌شناسی مطالعات جوانان*، ۵(۱۶)، ۸۶-۶۳. https://www.sid.ir/journal/issue/18467/fa

عباسی شوازی، محمدتقی؛ دلاور، مریم (۱۳۹۸). رسانه‌ها، عشق و ازدواج؛ مطالعه رابطه رسانه‌های اجتماعی و جمعی با عشق سیال و نگرش به ازدواج. *تحقیقات فرهنگی ایران*، ۱۲(۴)، ۷۴-۵۱. https://www.jicr.ir/article_404.html

عباسی شوازی، محمدجلال؛ خانی، سعید (۱۳۸۸). الگوهای ازدواج، قومیت و مذهب: بررسی موردی زنان ازدواج کرده در شهرستان قروه. *نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران*، ۴(۷)، ۶۶-۳۵. https://www.sid.ir/paper/127850/fa

قنبری برزیان، علی؛ سلمانوندی، شاپور؛ فاطمی، نرگس السادات. (۱۳۹۷). تأملی بر تأثیر روابط جنسی پیش از ازدواج بر گرایش به ازدواج مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه اصفهان. *پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران*، ۷(۳)، ۵۴-۳۳. https://doi.org/10.22108/SSOSS.2019.113584.1325

محرمی، فاطمه؛ پورموسوی، سیده مریم؛ خدابخش پیرکلانی، روشنک؛ گوهری پور، مرتضی (۱۳۹۸). مدل مداخلات تاخیر ازدواج دختران بالای ۳۰ سال. *مطالعات*

روانشناسی و علوم تربیتی، ۵(۴)، ۱۲۴-۱۱۲. https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1687154

محمدی‌سیف، معصومه؛ عارف، محمد (۱۳۹۴). آسیب‌شناسی تأخیر در سن ازدواج جوانان ایرانی. *مهندسی فرهنگی*، ۱۰(۸۶)، ۸۹-۷۴. https://www.magiran.com/p1582632

مولاپناه، زهره؛ رحمانی خلیلی، احسان؛ وثوقی، منصور (۱۴۰۰). مطالعه‌ی جامعه‌شناختی زمینه‌ها و پیامدهای تأخیر سن ازدواج در بین مردان مجرد شهر تهران. *مطالعات راهبردی زنان*، ۲۴(۹۴)، ۱۸۴-۱۶۱. https://doi.org/10.22095/jwss.2022.257668.2536

2009). Marriage patterns, ethnicity and religion: Case study of married women in Ghorveh district. *Journal of Population Association of Iran*, *4*(7), 35-66. [In Persian]. https://www.sid.ir/paper/127850/fa

Abbasi-Shavazi, M.T., & Delavar, M. (2018). Media, love and marriage: The relationship between social/mass media, liquid love and attitude toward marriage. *Iranian Cultural Research Quarterly*, *12*(4), 51-74. [In Persian]. https://www.jicr.ir/article_404.html

Adabi, N., Bigdeli, I., & Asghari Ebrahimabad, M.J. (2015). The effect of membership in web based social network on pre marriage belief and attitudes: Qualitative research. *Journal of Family Counseling & Psychotherapy*, *5*(3), 93-106. [In Persian]. https://fcp.uok.ac.ir/article_42711.html

Bagi, M. (2023). Reasons for delayed marriage and its determinants in Iran. *Journal of Applied Sociology*, *34*(89), 31-50. [In Persian]. https://doi.org/10.22108/jas.2022.134561.2312

Barzegar Khezri, R., & Khodabakhshi -Koolaee, A. (2017). The Relationship of self-Control and religious orientation to attitude toward pre-marital relations. *Journal of Research on Religion & Health*, *3*(4), 7-20. [In Persian]. https://www.magiran.com/p1741008

Basharpour, S., & Estiri, S. (2024). Predicting marriage readiness based on identity status, intimacy, desire for marriage and optimism model. *Journal of Family Research*, *19*(4), 553-566. [In Persian]. https://doi.org/10.48308/JFR.19.4.553

Becker, G.S. (1981). *A treatise on the family*. Harvard University Press.

Cohen, P.N., & Pepin, J.R. (2018). Unequal marriage markets: Sex ratios and first marriage among Black and White women. *Socius*, *4*(4), 3–7. https://doi.org/10.1177/2378023118791084

Emami, A., Askari Nodoushan, A., Torkashvand Moradabadi, M., & Torabi, F. (2021). Marriage postponement in Iran: District-level analysis of youth singlehood patterns. *Journal of Iranian Population Studies*, *7*(1), 35-65. [In Persian]. https://jips.nipr.ac.ir/article_144524.html

Gaughan, M. (2002). The substitution hypothesis: The impact of premarital liaisons and human capital on marital timing. *Journal of Marriage and Family*, *64*(2), 407–419. https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2002.00407.x

Gebel, M., & Heyne, S. (2016). Delayed transitions in times of increasing uncertainty: School-to-work transition and the delay of first marriage in Jordan. *Research in Social Stratification and Mobility*, *44*, 45–59. https://doi.org/10.1016/j.rssm.2016.01.005

Ghanbari Barzian, A., Salmanwandi, S., & Fatemi, N. (2018). An analysis of the impact of premarital sexual relations on marriage orientation (Case study: students of University of Isfahan). *Journal of Strategic research on social roblems*, *7*(3), 33-54. [In Persian]. https://doi.org/10.22108/SSOSS.2019.113584.1325

Hamka, R., Dewi, A.S., & Fitriana, D. (2021). The development of marriage law regarding age limit of marriage based on legislation number 16 year 2019 regarding amendment to legislation number 1 year 1974 concerninig marriage and legal assurance theory. *Surya Kencana Tiga*, *1*(2), 106–119. https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/91063906/478601392-libre.pdf

Hazan, C., & Shaver, P.R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, *52*(3), 511–524. https://psycnet.apa.org/record/1987-21950-001

Homans, G.C. (1961). *Social behavior: Its elementary forms*. Harcourt, Brace & World. https://psycnet.apa.org/record/1962-06277-000

Hosseini, H., Sadeghi, R., & Rezaei, A. (2019). Determinants of delay marriage among girls in Iran. *Journal of Community Development (Rural- Urban)*, *11*(1), 147-172. [In Persian]. https://doi.org/10.22059/JRD.2019.74459

Jones, G. (2012). Late marriage and low fertility in Singapore: The limits of policy. *The Japanese Journal of Population*, *10*(1). https://www.ipss.go.jp/webj-ad/webjournal.files/population/2012_Vol.10/Web%20Journal_Vol.10_05.pdf

Jones, G.W. (2010). *Changing marriage patterns in Asia* (Working Paper Series No. 131). Asian research institute and department of sociology, National University of Singapore. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1716533

Joulaei, H., Khaksar, E., Ghorbani, M., Rahmanipour, E., Zarei, N., & Foroozanfar, Z. (2023). Informal sexual relationship–associated factors among young adult smartphone users in South of Iran: A cross-sectional study. *BMC Psychology*, *11*(1), 131. https://doi.org/10.1186/s40359-023-01179-2

Kalberg, S. (2012). *The social thought of Max Weber*. SAGE.

Kelani, K. (2016). Perceptions on implications of delayed marriage: A case study of married adults in Kuala Lumpur. *International Journal of Social Science and Humanity*, *6*(8), 572-578. https://doi.org/10.7763/IJSSH.2016.V6.713

Khalajabadi Farahani, F. (2021). The importance of marriage and its determinants; emphasizing the role of sexual attitude and experience before marriage among female college students in Tehran. *Journal of Iranian Population Studies*, *7*(1), 3-34. [In Persian]. https://doi.org/10.22034/jips.2021.243444.1075

Khalajabadi Farahani, F., & Shojaei, J. (2013). The attitude of college students in Tehran towards the effect of premarital heterosexual relationships on marital satisfaction. *Journal of Women's Strategic Studies*, *16*(61), 149-188. [In Persian]. https://www.jwss.ir/article 12153.html

Lesthaeghe, R. (2010). The unfolding story of second demographic transition. *Population and Development Review*, *36*(2), 211–251. https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2010.00328.x

Lin, N. (2012). *Social capital: A theory of social structure and action*. Cambridge University Press. https://doi.org/10.1017/CBO9780511815447

Mikulincer, M., & Shaver, P.R. (2007). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change*. Guilford Press. https://psycnet.apa.org/record/2007-12400-000

Mohammadi Seif, M., & Aref, M. (2016). Pathology of delaying of the age of marriage in Iran. *Quarterly Journal of Cultural Engineering*, *10*(86), 74-89. [In Persian]. https://www.magiran.com/p1582632

Moharrami, F., Purmusavi, S., Khodabakhsh Pirkalani, R., & Goharipour, M. (2020). Intervention model for delaying marriage for girls over 30 years old. *Journal of Psychological and educational studies*, *5*(4), 112-124. [In Persian]. https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1687154

Molapanah, Z., Rahmani Khalili, E., & Vosoughi, M. (2022). Sociological study of the contexts and consequences of delaying the age of marriage among unmarried men in Tehran. *Journal of Women's Strategic Studies*, *24*(94), 161-184. [In Persian]. https://doi.org/10.22095/jwss.2022.257668.2536

Oyserman, D., Elmore, K., & Smith, G. (2012). Self, self-concept, and identity. In M. R. Leary & J. P. Tangney (Eds.), *Handbook of self and identity* (pp. 69–104). Guilford Press. https://psycnet.apa.org/record/2012-10435-004

Putnam, R.D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.

Rashadi, M., & Qeysarian, E. (2022). Study of the phenomenon of delayed marriage age among young people in Ilam province. *Journal of Socio-Cultural Development Studies*, *11*(2), 91-118. [In Persian]. http://journals.sabz.ac.ir/scds/article-1-1542-fa.html

Rashvand Sorkhkoule, M., Vojdani, F., & Larijani, M. (2024). Attitudes toward spouse selection among female students and its correlates. *Journal of Population Association of Iran*, *18*(36), 9-50. [In Persian]. http://doi.org/10.22034/jpai.2024.2019787.1322

Rashvand Sorkhkouleh, M. (2018). *Distinctive factors of marriage status among women in Tehran city* [Doctoral thesis]. University of Tehran, Tehran, Iran.

Rashvand Sorkhkouleh, M., & Vojdani, F. (2021). The Relationship between individualism and gender equality with the value of marriage (Case Study: unmarried girls aged 20 to 34 in Tehran). *Ferdowsi University of Mashhad Journal of Social Sciences*, *17*(2), 125-161. [In Persian]. https://doi.org/10.22067/social.2021.69223.1017

Rashvand Sorkhkouleh, M., & Vojdani, F. (2022). The Impact of cultural consumption on girls' attitudes toward girl-boy friendship relationships. *Journal of Woman in development & politics*, *20*(4), 633-662. [In Persian]. https://doi.org/10.22059/jwdp.2022.340766.1008186

Rashvand Sorkhkouleh, M., & Vojdani, F. (2025). The relationship between experience of friendship before marriage and attitude towards divorce: A study of married women in Tehran. *Journal of Applied Sociology*, *36*(4), 23-46. [In Persian]. https://doi.org/10.22108/JAS.2025.143798.2595

Riahi, M., & Khayatan, F. (2018). The relationship between attitudes toward parents, trust in interpersonal relationship and attitudes to premarital relationship with a desire to marry the young single in Isfahan city. *Journal of Women and Family Studies*, *6*(1), 69-92. [In Persian]. http://doi.org/10.22051/JWFS.2017.12691.1293

Rusbult, C.E., & Van Lange, P.A.M. (2003). Interdependence, interaction, and relationships. *Annual Review of Psychology*, *54*, 351–375. https://doi.org/10.1146/annurev.psych.54.101601.145059

Sadeghi, R., & Zanjari, N. (2017). The inequality of development in the 22 districts of Tehran metropolis. *Social Welfare Quarterly*, *17*(66), 149-184. [In Persian]. http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-3026-fa.html

Santos, C., & Weiss, D. (2016). Why not settle down already? A quantitative analysis of the delay in marriage. *International Economic Review*, *57*(2), 425–452. https://doi.org/10.1111/iere.12163

Saraie, H., & Ojaghloo, S. (2013). The generational study of marriage value change in Iran (Case of Study: Women in Zanjan City). *Journal of Iranian Social Development Studies*, *5*(4), 19-41. [In Persian]. https://sanad.iau.ir/Journal/jisds/Article/821501

Shahghasemi, E., Masoumi, H., Akhavan, M., & Tafazzoli, B. (2015). Liquid love in Iran: A mixed method approach. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, *6*(1 S1), 138. https://doi.org/10.5901/MJSS.2015.V6N1S1P138

Shahpari-Sani, D., & Hosseini, M. (2025). The social problem of increasing the age of marriage in Iran: Factors and contexts (Case Study: Boroujerd County). *Social Studies and Research in Iran*, *14*(1), 139-160. [In Persian]. https://doi.org/10.22059/jisr.2025.378385.1519

Shakouri, A., Naghdi, A., Emamalizadeh, H., & Rahimi, Z. (2018). Investigating the factors affecting unwillingness to marriage among single employees of Hamedan city offices. *Journal of Strategic Studies On Youth and Sports*, *17*(41), 49-72. [In Persian].

https://www.magiran.com/p1959326

Smidt, C. (2011). *Religion as social capital: Producing the common good*. Baylor University Press.

Tabkhi, F., Manshadi, M.D., & Rezapour Mirsaleh, Y. (2025). Phenomenological investigation of negative attitudes towards marriage in female students. *BMC Psychology*, *13*, 645. https://doi.org/10.1186/s40359-025-02520-7

Tajfel, H., & Turner, J.C. (1986). The social identity theory of intergroup behavior. In S. Worchel & L. W. Austin (Eds.), *Psychology of intergroup relations* (pp. 7–24). Nelson-Hall.

Tayebiniyya, M. (2014). The level of young people's desire to marry and identifying its obstacles and problems. *Journal of Sociological Studies of Youth*, *5*(16), 63-86. [In Persian]. https://www.sid.ir/journal/issue/18467/fa

Tayebnia, M.S., Kardavani, R., & Yaraghi, S. (2023). Qualitative typology of attitude towards marriage among unmarried students of Isfahan Universities. *Journal of Applied Sociology*, *34*(2), 101-122. [In Persian]. http://doi.org/10.22108/JAS.2023.136080.2347

Torabi, F., & Abedini, Z. (2024). Ethnicity and mate selection in Iran. *Journal of Population Association of Iran*, *19*(37), 101-131. [In Persian]. https://doi.org/10.22034/jpai.2024.2017893.1317

Tyagi, N., Kumar, M.A., Ahutosh, K., Tyagi, Y., & Shyamjha, R. (2022). Changing structure of marriage and fertility in 21st century (with reference to Indian society). *Journal of Positive School Psychology*, *6*(3), 9142–9152. https://www.journalppw.com/index.php/jpsp/article/view/5312

Wahhaj, Z. (2022). The economics of early marriage: Causes, consequences, and policy solutions. In *Handbook of labor, human resources and population economics* (pp. 1–26). Cham: Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-57365-6_67-1

Weber, M. (1978). *Economy and society: An outline of interpretive sociology* (G. Roth & C. Wittich, Eds.). University of California Press.

Wood, W., & Eagly, A.H. (2012). Biosocial construction of sex differences and similarities in behavior. *Advances in Experimental Social Psychology*, *46*, 55–123. https://doi.org/10.1016/B978-0-12-394281-4.00002-7

Zolqi, S., & Hossein Nejad, S.A. (2021). Examining the impact of media and social networks on attitudes toward marriage or mediation of the religiosity variable. *Journal of Psychological and Educational Studies*, *7*(1), 573-587. [In Persian]. https://www.noormags.ir/view/fa/magazine/number/127816